T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİMDALI
PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ BİLİMDALI

VAN MÜZESİ'NDEKİ URARTU BİLEZİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vedat TİMUR

VAN – 2011

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİMDALI
PROTOHİSTORYA VE ÖNASYA ARKEOLOJİSİ BİLİMDALI

VAN MÜZESİ'NDEKİ URARTU BİLEZİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Vedat TİMUR

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hanifi BİBER

VAN – 2011

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ III
KISALTMALAR IV
1.GİRİŞ 1
1.1. Konunun Önemi ve Amacı 1
1.2. Kaynak ve Araştırmalar 1
1.3. Yöntem ve Düzen 2
2. URARTU ÖNCESİ ERKEN DEMİR ÇAĞ'DA BÖLGEDE BİLEZİK KULLANIMI 4
3. URARTU ÇAĞDAŞI UYGARLIKLARDA BİLEZİK 7
4. URARTU MADENCİLİĞİ 9
4.1.Yapım Teknikleri 9
4.1.1. Dövme Tekniği 10
4.1.2. Döküm Tekniği 11
4.2. Bezeme Teknikleri 12
4.2.1. Kazıma Tekniği 12
4.2.2. Granülasyon Tekniği 12
4.2.3. Kaplama Tekniği (Varak) 13
4.2.4. Telkari Tekniği 13
5. URARTU BİLEZİKLERİ 14
5.1. Tasvirli Urartu Eserlerinde Bilezik 14
5.2. Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Urartu Bilezikleri 16
6. VAN MÜZESİ'NDEKİ URARTU BİLEZİKLERİ 19
Tipoloji 19
6.1. Uçları Açık Bilezikler 19
6.1.1. Ejder Başlılar 19
6.1.2. Hayvan Başlı Bilezikler 20
6.1.2.1. Aslan Başlılar 20
6.1.2.2. Yılan Başlılar 20
6.1.2.3. Koç Başlılar 20
6.1.3. Uçları Küt Bilezikler 21
6.1.4. Uçları Yassı Bilezikler 21

6.1.5. Uçları Sivri Bilezikler 21
6.2. Uçları Kapalı Bilezikler 22
6.2.1. Halka Bilezikler 22
6.2.2. Uçları Kelepçeli Bilezikler 22
6.2.3. Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezikler 22
7. KATALOG 24
8. DEĞERLENDİRME 65
9. SONUÇ 71
10. KAYNAKÇA 73
11. ÖZET 81
12. SUMMARY 82
13. HARİTA VE RESİM LİSTESİ 83
14. LEVHALAR 87

ÖNSÖZ

Urartular M.Ö. 9-7 yüzyıllar arasında Yakındoğu da güçlü bir uygarlık kurdular. Bu uygarlığın en önemli göstergelerinden biri maden sanatıydı. Maden sanatı içinde Urartu bronz işçiliğinin önemi büyüktür. Urartu metal bilezikleri değişik form ve bezeme özellikleriyle Urartu takıları içinde önemli bir grubu oluşturmaktadır. Urartu eserleri bakımından zengin bir içeriğe sahip Van Müzesi'nde çok sayıda ve değişik formlarda Urartu bilezikleri yer almaktadır. ''Van Müzesi'ndeki Urartu Bilezikleri'' konulu bu çalışmamızın Urartular tarafından yoğun olarak kullanılan metal bilezikler hakkındaki bilgilerimizi artıracağı kanaatindeyim.

Bu tezin her aşamasında yardımlarını benden esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hanifi BİBER'e saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Van Müzesi'ndeki çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen Müze Müdürü Harun KÜÇÜKAYDIN, uzman arkadaşlardan Süleyman CAN, Fatih ARAP, Rıfat KIVANÇ ve Erol USLU'ya, eserlerin çizimini yapan Burhan GÜLKAN'a ve çeşitli kaynak kitaplara ulaşmamı sağlayan Kenan IŞIK'a teşekkürlerimi bildiririm.

Vedat TİMUR

Van -2011

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı Geçen Eser
A.g.m.	: Adı Geçen Makale
AJA	: American Journal of Archaeology
Ayaz 2006	: *Van /Altıntepe Urartu Nekropolü Takıları,* (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2006.:
Balkan 1964	: "Patnosta Keşfedilen Urartu Tapınağı ve Urartu Sarayı", *Atatürk Konferansları I,* 1964, 235 – 243
Barnett 1950	: 'The Excavations of the British Museum at Toprak Kale Near Van', Iraq,Vol.12,No.1 (Spring, 1950),pp.1-43.
Barnett 1963	:" The Urartian Cemetery at Igdyr ", *Anatolian Studies 13*, Ankara, 1963, 154-198.
Belli, 1980	:."Urartularda Totemcilik Sorunu ", *Anadolu Araştırmaları VII*, İstanbul, 1980, 29 - 41.
Belli 1998	: .*Anzaf Kaleleri ve Urartu Tanrıları*, İstanbul. 1998
Belli-Konyar 2003	:.*Doğu Anadolu Bölgesinde Erken Demir Çağı Kale* ve Nekropolleri, İstanbul, 2003.
Belli 2004	: ''Metal Bilezikler", *Urartu: Savaş ve Estetik*, İstanbul, 2004, 166 – 175.
Bernbeck 2004	:."Organizational Aspects of Bronze Production in Urartian",*Nâmeye Irân-e Bâstân, The International Journal of Ancient Iranian Studies* Vol.3, No.2, Tahran, 2003-2004, 43–63.
Biscione 1994	:."Recent Urartian Discoveries In Armenia. The Columbarium Of Erevan", *Studio Micenei ed Ege-Anatolici 34*, 1994, 115–135.

Burney 1966	:.“Kayalıdere”, *Anatolian Studies XVI,* London, 1966, 55-111.
BCE	:.Before Cesus Era
Bkz	: .Bakınız
Çavuşoğlu-Biber 2008	:.‘‘Van-Kalecik Urartu Nekropolü Üzerine Bir Değerlendirme”, E. Genç, D. Çelik (ed), *Aykut Çınaroğlu’na Armağan.* Ankara, 189-212, 2008.
Çavuşoğlu 2011	:.“Urartu Takıları”, *Urartu: Doğuda Değişim,* İstanbul, 2011,250-267.
Çilingiroğlu 1997	: *Urartu Krallığı Tarihi ve Sanatı*, İzmir,1997.
Çiz.	: Çizim
Dalalian- Grekian 2004:	‘‘An Urartian Brancelet From Gilan’’ *Iran and Caucasus.8.1 Brill*, Leiden, 2004,1-7.
Demircan 2009	: *Malatya Müzesinde Yer Alan Bir Grup Urartu Tunç İğne ve Bilezikleri*, (Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009.
Ed.	: Editör (Yayına Hazırlayan)
Erginsoy 1978	: *İslam Maden Sanatının Gelişmesi,* İstanbul, 1978.
Erzen 1974	:“Giyimli Bronz Definesi ve Giyimli Kazısı”, *Belleten XXXVIII / 150*, Ankara, 1974,191 – 213.
Fig.	: Figür
Günel 1988	: “Müzemizce Satın Alınan Bir Grup Urartu Çağı Süs Eşyası”, *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1987 Yıllığı, 1988,* 38– 44.
Kat.	: Katalog
Kohlmeyer 1991	:“Armlets”, *Urartu. A Metalworking Center in the First Millenium B.C.E.,*(Yay.Haz.: Rivka Merhav), Jerusalem, 177-183, 1991
Köse 2008	:*Erzurum Arkeoloji Müzesi’nde Bulunan Urartu Dönemi’ne ait Madeni Bilezikler ve Pazıbentler*, (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008.

Köroğlu 2004	: *Anadolu Uygarlıklarında Takı*, İstanbul, 2004.
Lev.	: Levha
Maryon 1949	:"Metal Working in the Ancient World", *AJA, Vol. 53,* No. 2, 1949, 93-125.
Merhav 1991	:"*Urartu: A Metalworking Center in the First Millennium BCE*", Tel Aviv, 1991, 171.
Maxwell/Hyslop 1971	: *Western Asiatic Jewellery*, London. 1971.
Muscarella 1988	: Bronze and Iron Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum of Art, New York, 1988
Öğün 1973	:"Die Urartaischen Graeber in der Gegend von Adilcevaz und Patnos" *Proceedings of the X th International Congress of Classical Archaeology*, Ankara, 1973, 61 – 67.
Öğün 1978	:"Die Urartaischen Bestattungsbrauche" ,*Studien Zur Religion und Kultur Klenasiens Festschrift für F. K. Dörner II,* Leiden,1978, 639 – 678.
Özfırat 2005	:"Altıntepe", *Arkeo Atlas 4*, İstanbul, 2005, 83.
Piotrovsky 1969	: *The Ancient Civilization of Urartu*, Geneva, 1969.
Res.	: Resim
Sevin 2005	:"Urartu Takı Sanatı", *Arkeo Atlas*, 4, İstanbul, 108 –109, 2005.
SMEA	: Studio Micenei ed Ege-Anatolici
Tarhan 2009	:*Urartu Maden Teknolojisi,* (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), , İzmir, 2009.
Taşyürek 1975	:"Adana Bölge Müzesindeki Urartu Süs Eşyaları ve Delici Aletler", *Türk Arkeoloji Dergisi XXII/,* 1975, 141–150.
Türe-Savaşçın 2000:	*Kuyumculuğun Doğuşu*, İstanbul, 2000.
TTK	:Türk Tarih Kurumu

Vol.	: Volume
Y.Y.Ü.	: Yüzüncü Yıl Üniversitesi

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi ve Amacı

Urartu Devleti M.Ö. I. Bin'de Önasya'da önemli bir gücü oluşturmuş, dönemin önemli bir devleti olan Assur'a karşı siyaset ve sanat alanlarında büyük gelişme göstermişlerdir.(Harita 1) Bu güçlü uygarlık çetin coğrafyasına rağmen, mimari başta olmak üzere pek çok alanda, özellikle de maden işçiliğinde çağları aşan bir yetkinliğe ulaşmıştır. Urartular madeni eser üretiminde en fazla bronzu kullanmışlardır. Bronzun kullanıldığı alanların başında da takılar gelmektedir. Vücut ve giysi üzerinde kullanılan takılar form olarak çeşitlilik göstermektedir. Bu takılar içinde yer alan bilezikler Urartu toplumunda yaygın bir kullanım görmüştür. Urartu Krallığı'nın yayılım alanındaki gömütlerde yapılan kazılarda çok sayıda madeni bilezik ortaya çıkarılmıştır. Gerek maden gerekse de form olarak çeşitlilik gösteren Urartu bilezikleriyle ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Urartu Devletine başkentlik yapan, günümüz Van şehrinde bulunan Van Müzesi'nde binlerce Urartu eseri mevcuttur. Bu eserler arasında önemli bir grubu oluşturan metal bilezikleri üzerinde yaptığımız bu çalışma Urartu takı sanatı hakkında önemli verilere ulaşmamızı sağlamaktadır. Bunların başında Urartu bileziklerindeki form ve yapım tekniği çeşitliliği gelmektedir. Bunun yanında Urartu toplumunda çok yaygın kullanıldığı anlaşılan bileziklerin toplumsal statü ve din ile ilişkileri sorgulanmaktadır.

1.2. Kaynak ve Araştırmalar

Urartu yerleşim ve özellikle mezar kazılarından ele geçen Urartu dönemine ait metal bilezikler çeşitli müze ve koleksiyonlara dağılmıştır. Bu bileziklerin işleme teknikleri ile ilgili daha önce yazılmış kaynaklardan[1] yararlanılmıştır. Söz konusu

[1] Herbert Maryon "Metal Working in the Ancient World", *AJA, Vol. 53,* No. 2, 93-125, 1949; Ülker Erginsoy, *İslam Maden Sanatının Gelişmesi,* İstanbul, 1978; Altan Türe - M.Yılmaz Savaşçın, *Kuyumculuğun Doğuşu*, İstanbul, 2000; Fulya Eruz, *Konuşan Maden: Tombak ve Gümüş Madeni Eserler Koleksiyonu*, İstanbul, 2003; G.Köroğlu, *Anadolu Uygarlıklarında Takı*, İstanbul, 2004; Reinhard Bernbeck, "Organizational Aspects of Bronze Production in Urartian", *Nâmeye Irân-e Bâstân, The International Journal of Ancient Iranian Studies,* 2003-2004, Vol.3, No.2, Tahran, 43–63; Çağrı M

Urartu metal bilezikleri hakkında çeşitli yayınlar yapılmıştır. Bu yayınlar ya kazı sonuç raporları[2] şeklinde ya da genel itibariyle Urartu bronz eserlerinin konu edindiği katalog tarzındaki yayınlarda yer alan bir konu başlığı[3] şeklinde ele alınmıştır. Malatya[4] ve Erzurum[5] gibi müzelerde bulunan Urartu dönemi bileziklerini konu edinen tez çalışmaları da yapılmıştır. Bu çalışmaların dışında tarihi Urartu coğrafyasının uzağında yer alan ve genellikle satın alma yöntemi ile Urartu eserleri barındıran Adana[6] ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki[7] bileziklerle ilgili yayınlar da söz konusudur. İran da Gilan bölgesinde ele geçen ünik bir Urartu metal bileziğini konu edinen çalışmalarda yapılmıştır.[8]

Van Müzesi'ndeki Urartu bilezikleri çalışması yapılırken yukarıda bahsi geçen tüm kaynaklardan yararlanılmıştır.

1.3. Yöntem ve Düzen

Bu çalışmaya başlarken Urartu bilezikleriyle ilgili daha önce yayınlanmış kaynaklar taranmıştır. Bilezikler ile ilgili tanımlama ve sınıflandırmada farklılıklar olması nedeniyle eldeki kaynaklar karşılaştırılıp ortak bir tanımlama kullanılmaya

---

Tarhan. ''Urartu Maden Teknolojisi'', (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009.

[2] R. D. Barnett, " The Urartian Cemetery at Igdyr ", *Anatolian Studies 13*, Ankara, 1963, 154-198. Kemal Balkan, "Patnosta Keşfedilen Urartu Tapınağı ve Urartu Sarayı", *Atatürk Konferansları I,* 1964, 235 – 243; Baki Öğün,"Die Urartaischen Graeber in der Gegend von Adilcevaz und Patnos" Proceedings of the X th. International Congress of Classical Archaeology, Ankara, 1973, 61 – 67; Baki Öğün ,"Die Urartaischen Bestattungsbrauche" , *Studien Zur Religion und Kultur Klenasiens Festschrift für F. K. Dörner II,* Leiden 1978, 639 – 678; Aynur Özfırat , "Altıntepe", *Arkeo Atlas 4,* İstanbul, 2005, 83; Rafet Çavuşoğlu-Hanifi Biber,''Van-Kalecik Urartu Nekropolü Üzerine Bir Değerlendirme", E. Genç, D.Çelik (ed), *Aykut Çınaroğlu'na Armağan.* Ankara, 189-212, 2008.

[3] K. R Maxwell-Hyslop., *Western Asiatic Jewellery*, London. 1971; Kay Kohlmeyer, "Armlets", *Urartu. A Metalworking Center in the First Millenium B.C.E.*,(Yay.Haz.: Rivka Merhav), Jerusalem, 177-183, 1991; Oktay Belli, ''Metal Bilezikler", *Urartu: Savaş ve Estetik*, İstanbul, 166 - 175. 2004 ; Rafet Çavuşoğlu, "Urartu Takıları", *Urartu: Doğuda Değişim,* İstanbul, 2011,250-267.

[4] Hamdiye Demircan, *Malatya Müzesinde Yer Alan Bir Grup Urartu Tunç İğne ve Bilezikleri*, (Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009.

[5] Osman Emre Köse, Erzurum Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Urartu Dönemi'ne ait Madeni Bilezikler ve Pazıbentler, (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008.

[6] Orhan. A. Taşyürek "Adana Bölge Müzesindeki Urartu Süs Eşyaları ve Delici Aletler", *Türk Arkeoloji Dergisi XXII/,* 1975, 141–150.

[7] Tüzin Günel, "Müzemizce Satın Alınan Bir Grup Urartu Çağı Süs Eşyası", *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1987 Yıllığı, 1988,* 38– 44.

[8] Tork Dalalian - Yervand Grekian, ''An Urartian Brancelet From Gilan'' *Iran and Caucasus.8.1 Brill,* Leiden, 2004,1-7.

gayret edilmiştir. Urartu bilezikleri incelenirken Urartu öncesi Erken Demir Çağ ve Urartu çağdaşı Yakındoğu kültürlerindeki bilezik kullanımı irdelenmiştir.

Bu çalışmada tez konusunu oluşturan bileziklerin üretim ve bezeme tekniklerinden bahsedilmektedir. Tez kapsamında Van Müzesi'nde bulunan farklı gruplardan oluşan 80 adet Urartu metal bileziği bilimsel yöntemlerle incelenmiştir. Urartularda boncuklardan oluşan bileziklere rastlanmasına rağmen çalışmamızda sadece Urartu metal bilezikleri ele alınmıştır. Çalışmada ilk önce Urartu metal bilezikleri tipolojik olarak gruplara ayrılmıştır. Bilezikler müzenin depo ve vitrinlerinden çıkarılıp uygun bir ortamda fotoğraflanmıştır. Daha sonra bilezikler üzerinde gerekli çizimler ve ölçümler yapılmıştır. Yapılan bu çizimler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra COREL DRAW programı ile çizilmiştir. Çizilen bilezikler çizimleriyle birlikte tipolojik gruplamaya uygun olarak Müzeye Geliş Türü, Müze Envanter No, Resim No, Ölçüler, Tip No ve Tanımları yapılarak kataloglanmıştır. Bunlara ek olarak bileziklerin fotoğrafları da levhalar şeklinde verilmiştir.

Ayrıca bu çalışmada Urartu maden işleme sanatı dâhilinde kullanılan teknikler hakkında bilgi verilmiştir. Urartu bilezikleri çağdaşı Assur'dakiler başta olmak üzere çevre devlet ve kültürlerdeki bileziklerle karşılaştırılmıştır. Özellikle bileziklerin malzeme, form, stil, bezeme ve kullanım alanı gibi özellikleri irdelenmeye çalışılmıştır. Bu özellikler arasında ortak ve ayrı olanlar çalışmanın değerlendirme bölümünde vurgulanmıştır.

2. URARTU ÖNCESİ ERKEN DEMİR ÇAĞ'DA BÖLGEDE BİLEZİK KULLANIMI

Erken Demir Çağı olarak adlandırılan döneme ait Van Gölü çevresindeki Ernis/Evditepe, Van/Karagündüz, Van/Dilkaya ve Hakkâri mezar ve yerleşimlerde ortaya çıkarılan demirden yapılmış çeşitli takı, eşya ve silahlar mevcuttur. Bu döneme ait çıkan metal eserler Urartu Krallığı kurulmadan önce Van Bölgesi'nde demir metalürji tekniğinin çok yaygın ve yüksek bir seviyede olduğunu kanıtlamıştır.

Van Gölü'nün kuzey kıyısındaki Ernis Evditepe'de ortaya çıkarılan mezarlarda bulunmuş madenden eşyaların en ilginç özelliği, demirden yapılmış çeşitli eşya, takı ve silahların bulunmuş olmasıdır. 40'ı aşkın demirden yapılmış eşya, takı ve silah arasından 1 sap delikli balta, 6 hançer, 7 gözlü iğne, 6 bilezik, çok sayıda topuz başı, 2 yüzük ve aşırı oksitlenme ve kırılmadan dolayı ne olduğu belli olmayan eşyalar bulunmaktadır. Bronzdan yapılan takılar azdır ve yalnızca 1 adet bronz bilezik ve yüzük bulunmuştur. Kalay bu dönemde değerli ve çok az bulunan metal olduğu için bronz eşya, takı ve silah çok az üretilmiştir. Demir bu dönemde çok değerli olmasına karşın, daha bol bulunmuştur. Bu yüzden takı ve törensel silahlar demirden yapılmıştır.[9] Ernis-Evditepe'de demirden yapılmış bilezikler bulunmuştur. Bileziklerin üç tanesi yuvarlak kesitli, bir tanesi ise kare kesitlidir. Yuvarlak kesitli bileziklerin bir tanesinin ağzı açık, iki tanesinin ise ağız kısmı, inceden uç kısımlarının birbirleri üzerine bindirilmeleriyle oluşturulmuştur. Kare kesit bileziğin de ağız kısmı açıktır. Çapları 6.5-8.5 cm. arasında değişen bileziklerin ağırlıkları farklıdır. Benzer tipteki bilezikler, Karagündüz, Yoncatepe ve Hakkâri mezarlarında da ortaya çıkarılmıştır.[10] Bu türde demir bileziklerin benzerlerine Gökçe Göl'ün batı kıyılarındaki Noratus, İran Talişi ve Güney Urmiye' de Dinkhatepe II mezarlarında, Hasanlu IV'te, Batı Urmiye Haftavantepe, Kordlartepe ve Orta İran'daki Sialk B mezarlığında rastlanmıştır.[11] Bunların dışında

[9] Oktay Belli - Erkan Konyar, *Doğu Anadolu Bölgesinde Erken Demir Çağı Kale ve Nekropolleri,* İstanbul, 2003, 46.
[10] *a.g. e*, 52.
[11] Veli Sevin,"Son Tunç/Erken Demir Çağı Van Bölgesi Kronolojisi-Kökenini arayan bir Devlet: Urartu", "*Belleten, C. LXVIII, Ağustos 2004, Sayı, 252'den Ayrıbasım",* Ankara–2005, TTK Basımevi, 361 vdd.

yine Ernis'te bulunan uçları birbiri üzerine bindirilmiş demir bilezikler Batı İran ve Kafkasya'da M. Ö. 10. yüzyıldan 9. yüzyılın başlarına kadar kullanım görmüşlerdir.[12]

Van il merkezinin 34 km kuzeydoğusunda bulunan Karagündüz Nekropolünde yapılan kazılarda yer altına taşlarla örülen dromoslu oda mezarlarda çok sayıda ölü hediyesi ele geçmiştir. En yaygın kullanım gören süs eşyaları, çoğu kez bilezik, bazen de halhal denilebilecek halkalardır. Halkaların yuvarlak kesitli ya da dövülerek ince bir şerit haline getirilmiş iki türü vardır. İlk gruptakiler, açıkağızlılar ya da iki ucu birbirine bindirilmiş olarak gruplandırılmaktadır. Açıkağızlı, kalın etli ve geniş çaplıların halhal olarak kullanılmış olduğu düşünülebilir. İkinci gruptaki bileziklerden birinin uçları ise yılanbaşı şeklindedir. Şuan sadece Karagündüz'e özgü görünen ikinci türdeki yassı bilezikler de ince ve kalın olarak iki gruba ayrılmaktadır. Bunların tunçtan ve biraz farklı olanlarına Hasanlu IV ve Dinkhatepe II de rastlanmıştır. Batı İran ve Kafkasya' da M.Ö 10. yüzyıldan 9. yüzyılın başlarına kadar kullanım görmüş olan bileziklerin yapılan kazılarda ortaya çıkarılmış iskeletler üzerindeki *in-situ* durumlarından, bir bilek üzerinde çok sayıda bilezik kullanıldığı görülmüştür. Ayak bileğinde halhal bulunan bir cesede ise henüz rastlanmamıştır.[13]

Van Gölü'nün doğu kıyısındaki Edremit yakınlarında bulunan Dilkaya Höyüğü'nde yapılan kazılarında tespit edilen 2 oda mezar Erken Demir Çağı'na tarihlenmektedir.[14] Burada tespit edilen bir oda mezar içindeki toplu gömü (yaklaşık 30 kişi) kalıntıları arasında tunç bilezikler, demir asa başı, taş boncuklar ve çanak çömlek parçaları ele geçmiştir. Bu eserlerin dışında Dilkaya mezarlarında ele geçmiş yılanbaşlı bronz bilezikler Orta Demir Çağ'a (Urartu) tarihlenmiştir. [15]

Yoncatepe Kalesi ve Nekropolü, Van'ın 9 km. güneydoğusunda bulunmaktadır. Buradaki mezarlık alanında çıkan eserler arasında Erken Demir Çağı'na tarihlendirilen yivli tarzda Urartu özelliği taşıyan çanak çömlekler, demir silahlar, bilezikler, süs

[12] Veli Sevin, "Urartu Oda Mezar Mimarisinin Kökeni Üzerine Bazı Gözlemler", *I.Anatolian Iron Ages Symposium, held in Izmir during 24th - 27th April, İzmir,* 35 – 55, İzmir, 1987, 39.
[13] Veli Sevin - Ersin Kavaklı, *Bir Erken Demir Çağı Nekropolü Van/Karagündüz*, İstanbul,1996, 27 vdd.
[14] Altan Çilingiroğlu, "Van - Dilkaya Höyüğü Kazıları Kapanış", *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1993, 477 vdd.
[15] *a.g.m.*,478 vdd.

iğneleri, çeşitli malzemelerden yapılmış boncuklar, bronz fibula, yüzükler yer almaktadır.[16]

Hakkâri'de bulunan M2 Oda mezarı Erken Demir Çağ'a tarihlenmiştir. Bu mezarda 15 yetişkin'e ait iskelet tespit edilmiştir. Buluntular cesetlerin mezar odasına iki farklı tabaka halinde gömüldüğüne işaret etmektedir. Alt tabakada ikisi gümüş, biri altından üzeri delikli üç küçük diskin yanında bronzdan ve taştan boncuklar, bronz bıçaklar, iki delikli yassı levha (pektoral?), iğneler ve silindirik gövdesi boydan boya delikli semboller ile boncuk gibi süs eşyaları ele geçirilmiştir. Üst tabakada ise; çok sayıda demir bilezik ve hançer namlusu bulunmuştur. Yuvarlak ya da dikdörtgenimsi kesitli bilezikler iki ucu açık veya birbiri üzerine giydirilmiş türdedir. Benzerlerine Van yöresi, Batı Azerbaycan, Orta İran ve Luristan' da rastlanır. Kordlartepe'den bir C14 analizi bu tür demir bileziklerin bulunduğu IIA tabakası için M.Ö. 1100-1050 yıllarını; Karagündüz' den bir mezar ise kalibrasyonlu M.Ö 1250-1120 tarihlerini vermiştir.[17]

Van Gölü etrafındaki yukarıda bahsettiğimiz merkezler dışında Kuzeybatı İran'da bulunan Godintepe[18], Hasanlu[19], Dinkhatepe[20], Haftavan Tepe[21] ve Marlık[22] gibi yerleşim ve mezarlıklarda Erken Demir Çağ'a tarihlenen çok sayıda bilezik ele geçmiştir.

Yassı ve yuvarlak kesitli Erken Demir Çağ bilezik örnekleri Urartu Krallık döneminde de devam etmiştir. Güneri, Urartu bronz süs eşyalarının kökeninin Urartu öncesi topluluklarda aranması gerektiği belirtmiştir. [23] Urartu maden teknolojisi gelişerek devam etti. Urartu Krallık devri ile madeni eser üretimi geçmişin tecrübeleri ve hammaddenin bolluğu ile fabrikasyon tarzı bir seri üretime geçmiştir.

---

[16] Oktay Belli, "Yoncatepe Kalesi ve Mezarlığı", *Arkeo Atlas* 4, 2005, 101.
[17] Veli Sevin - Aynur Özfırat - Ersin Kavaklı, "1997–1999 Hakkâri Kazıları", *22. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt 1,* Ankara 2001, 2001, 356 vdd.
[18] T. Young – Jr. Cuyler, " Excavations at Godintepe: First Progress Report ", *The Royal Ontario Museum,* 1969, 19 vdd.
[19] Vincent C.Pigott, " Hasanlu' da Demir Kullanımının Ortaya Çıkışı ",*Expedition, The University of Museum Magazine of Archaeology and Anthropology, University of Pennsylvania, Vol.31,*1989. 67 vdd.
[20] Oscar White Muscerella, ''The Iron Age at Dinkha Tepe, Iran'', *Metropolitan Museum Journal, Vol. 9,* 1974, 36.
[21] Hassan Talat - Ahmad Aliyar - " Haftavan IV (Iron II) Settlement Cemetery; NW- Iran,Azerbajian" , *Iranica Antiqua, Vol. XLIV,* 2009, 94.
[22] Ezat O. Negahban " Marlık: The Complete Excavation Report ", *The University of Museum University of Pennsylvania, Vol. 1,* 1996, 3 vdd.
[23] Semih Güneri, "Doğu Anadolu'da Yeni Gözlemler", *Türk Arkeoloji Dergisi XXX,* Ankara, 149 – 197, 1992, 154 vdd.

3. URARTU ÇAĞDAŞI UYGARLIKLARDA BİLEZİK

Assur imparatorluğu M.Ö. I. Binyılın ilk yarısında Önasya'da, siyasi, askeri, kültürel ve sosyal alanlarda en etkin uygarlıktı. Çağdaşı birçok kültürü ve devleti etkileyen Assurlar metalürji alanında üstün bir teknolojiye sahiptiler. Urartu ile çağdaş olan Yeni Assur Dönemi'ne (M.Ö. 1000-612) ait merkezlerde ortaya çıkarılan kabartmalar ve duvar resimlerinden takıların kullanımı hakkında bilgi sahibi olmaktayız.

M.Ö. 9. yüzyılda Assur bilezikleri tek veya çift gövdelidirler. Bu dönemde yassı veya hayvan başlı bileziklerde görülmektedir. Krali betimlemelerde bilezik gövdeleri ortada duran bir rozeti tutarlar. Rozetler muhtemelen altın varakla kaplı veya tümüyle altından yapılmışlardı. Bunun yanında gövde kısımları olasılıkla gümüş veya altındı. Kral II. Assurnasırpal'e (M.Ö. 883-859) tarihlenen çoğu heykel ve kabartma da görülen bilezikler bant şeklindeki bilezik gövdesi üzerinde duran rozetten oluşmaktadır.[24] Rozet yuvarlak bir zemin üstündedir. Rozet yaprakları üçgen kenarlı olup değerli taşlarla kakma tekniği ile süslü olarak da görülür. II. Assurnasırpal ve bir saray mensubunun resmedildiği Assur kabartmasında figürün el bileklerinde ve kollarında uçları üst üstte bindirilmiş aynı türden bilezik ve pazıbentler görülmektedir. Hemen karşısındaki kralın her iki el bileğinde rozetli bilezikler vardır[25] (Resim.3). Bu kabartmanın yanında Nimrud'daki kuzeybatı sarayında dölleme sahnesini işleyen kabartmalarda kuş başlı kanatlı grifonlar tasvir edilmiştir. Grifonların kollarında uçları üst üstte bindirilmiş pazıbentler, el bileklerinde ise kral betimlemelerinden bilinen rozetli bilezikler görülmektedir[26] (Resim.4). Assur kabartmalarında tanıdığımız rozetli bileziklerden altından yapılma bir örnek ele geçmiştir. Üzerinde lapis lazuli taşı ile hayat ağaçlarını dölleyen cinler tasvir edilmiştir[27] (Resim.5).

Yeni Assur çağının tek rozetli bilezik geleneği Assur'un son krallarından Assurbanipal (M.Ö. 668-627) dönemine kadar devam etmiştir. Assurbanipal döneminde rozetli kral bilezikleri karışık süslemelerle bezenmiştir. Geniş bir altın bant

---

[24] Maxwell/Hyslop 1971, 246 vdd.
[25] R.D. Barnett , '' *Assyrian Palace Reliefs in the British Museum''* Oxford, 1974. , Plate.II
[26] V. E.Crawford, - P. O Harper,. - H. Pittman, *Assyrian Reliefs and Ivories*, New York, 1980, Fig.14.
[27] Mark Damen, The Ancient Near East, Erişim: [http-www.usu.edu-markdamen-ANF-slidesm081_neoassyrians1.pdf.url. Fig. M8-51], Erşim Tarihi: 01 Ocak 2011.

şerit üzerinde küçük boyutta rozetler dizilmiştir. Ayrıca bazı bilezikler stilize aslan başlıdır. Yine boğa başı şeklinde biten uçlara sahip bileziklere de bu dönemde rastlanılmaktadır.[28]

Geç Hitit Döneminin önemli sanat eserleri arasında anıtsal kapılarda bulunan orthostatlar ve büyük boyutlardaki insan görünümlü heykeller bulunmaktadır. Mimariyle, ilgili olarak giriş kapılarına aslan ve sfenksler yerleştirilmiştir. Daha sonra kral ve kraliçenin görüldüğü dini törenler, tanrıların tanıtıldığı resmigeçitler ve büyük çoğunluğu dini içerikli konular olan kabartma tasvirler gelmektedir. Mimarinin dışında Geç Hitit Dönemi'ne ait tek başına duran kabartmalı steller de bulunmaktadır. Tasvir edilen konular mimari içinde kullanılanlardan ayrılmamış, genellikle tanrı, tanrıça ve hükümdarlar betimlenmiştir. Ayrıca Karkamış, Malatya, Zincirli ve Karatepe /Aslantaş'tan büyük boyutlu tanrı ve hükümdarı tasvir eden heykeller de bulunmaktadır. Tanrılar çifte aslan veya çifte boğanın ve boğaların çektiği arabaların üstündeki kaide de yer almaktadır.[29]

Zincirli'den bir yemek sahnesi tasvirinde kraliçe ya da prenses olarak nitelenen şahsın ayaklarında ve kollarında bilezikler bulunmaktadır. Burada kraliçenin sağ el bileğinde bant şeklinde yapılmış üzeri işlemeli bir bilezik, sol el bileğinde de bezemesiz dört bilezik görülmektedir.[30] Arami etkili bu kabartmada tek kişi üzerinde iki farklı bilezik kullanımını görmekteyiz (Resim. 6).

Geç Hitit Dönemi'ne ait Maraş'ta bulunan bir mezar taşı üzerinde annesinin kucağında ayakta duran çocuk figürü kabartma olarak betimlenmiştir. Çocuğun sağ el bileği üzerindeki bilezik aslan başları, sol bileğindeki bileziği ise ördekbaşları şeklinde bitmektedir[31] (Resim. 7).

Geç Hitit dönemi krallıklarına tarihlenecek son örneğimiz İvriz kabartmasıdır. Burada Arami stilinde yapılmış tasvirde Kral Warpalavas bereket tanrısına kapalı iki eli ile saygı işaretinde bulunuyor. Tanrının bileğinde bezemesiz, iki ucu açık bilezik, Kral'ın bileğinde ise yine bezemesiz bir bilezik görünmektedir[32] (Resim.8).

---

[28] Maxwell/Hyslop 1971, 248.
[29] Ekrem Akurgal, *Anadolu Kültür Tarihi*, Ankara, 10.Baskı, .2000, 190 vdd,
[30] *a.g.e.*, 224, Resim. 120.
[31] *a.g.e.*, 205,Resim. 147.
[32] *a.g.e.*, 200,Resim. 132.

4. URARTU MADENCİLİĞİ

Urartular M.Ö. I. bin yılın ilk yarısında Doğu Anadolu, Güney Kafkasya ve Kuzeybatı İran'da etkili olan hem Anadolu'nun hem de Eski Yakındoğu'nun en büyük madenci toplumlarından biridir (Harita.1). Bu durumun en büyük kanıtı, bugüne değin Urartu kentlerinde yapılan kazı ve araştırmalar sonucunda ele geçen arkeolojik verilerin, büyük oranda metal esaslı eserlerden oluşmasıdır. Urartu Krallığı'nın yükseliş nedenleri arasında Van Gölü'nün doğu yakasında demir madenciliğindeki gelişmenin önemli rolü olmuştur. Urartu bölgesi demir madenciliğinin anavatanı olarak kabul edilmektedir.[33] Aslında Urartu maden sanatının en dikkat çekici ürünleri bakır-kalay alaşımı olan bronzdan yapılmıştır. Urartular demir madenini genellikle alet ve silah yapımında kullanmışlardır. Buna karşın başta bilezik[34] olmak üzere takıların büyük bir kısmı bronzdan yapılmıştır. Bronz ya da bakır, demire nazaran korozyona karşı daha dayanıklı ve işlenmesi kolay metallerdir. Bu durum sözü edilen metallerin takının yanı sıra silah, mobilya ve araba aksamları gibi çok farklı alanlarda uygulanmasına yol açmıştır. Assur Kralı II. Sargon'nun (M.Ö.721-705), Urartu üzerine gerçekleştirdiği 8. seferine (M.Ö.714) dair Urartu kutsal kenti Musaşir'in yağmasını anlatan metinlerinde yaklaşık 1108 ton ham bronz külçeden söz edilmektedir.[35] Bu külçelerin yanında ele geçen çok sayıdaki bronz eser Urartuların maden işlemedeki ulaştıkları noktayı göstermesi bakımından önemlidir.

Urartular madenleri işlemede farklı teknikler, eserlerin yapımında da farklı bezeme ve süslemeler uygulamışlardır.

4.1.YAPIM TEKNİKLERİ

Urartu metal eserlerinin üretiminde genellikle iki temel üretim tekniği uygulanmıştır. Bunlar dövme ve döküm teknikleridir. Dövme tekniği demir ve bronz eserlere farklı şekilde uygulanır, bu nedenle bu tekniği "sıcak dövme ve tavlama" ile "soğuk dövme ve tavlama" olarak iki farklı kategoride değerlendirilir. Erime sıcaklığının yüksekliği sebebiyle M.Ö. 1. binyılda döküm tekniği demir metaline

[33] Veli Sevin, *Anadolu Arkeolojisi*, İstanbul, 1999, 182.
[34] Altan Çilingiroğlu, *Urartu Krallığı Tarihi ve Sanatı*, İzmir,1997, 114 vdd
[35] Bernbeck 2004, 54 vdd.

uygulanamadığı için, bu tekniğin izleri ancak diğer metaller üzerinde görülür. Urartu Krallığı'nda, üretilen eserin detaysal özelliklerine göre iki farklı döküm tekniği tercih edilmiştir. Bu nedenle bu tekniği "basit döküm" ve "karmaşık döküm" şeklinde ayırmak mümkündür.[36]

4.1.1. Dövme Tekniği

Dövme tekniği, insanoğlunun madeni işlemeyi keşfetmesiyle beraber uygulana gelen bir yöntemdir. Metal tavlamanın, yani madeni ısıtarak yumuşatıp, işlenir hale getirmenin keşfedilmesinden sonra, büyük boyutlu metal parçalarının da dövülerek işlenmesi mümkün olmuştur.[37] Öncelikle bakır gibi yumuşak madenlerin eritilerek levha haline getirilmesi ile gelişen dövme tekniği bu metal levhaların çekiçlerle vurularak işlenmesidir. Bakır ve alaşımları soğuk halde uzun süre çekiçlendiğinde zamanla çatlar, kırılır ya da kopar. Ancak ısıtıldığında plastik özelliği arttığı için daha kolay ve zarar görmeden işlenebilir. Bu teknikte, yumuşaması için ısıtılan metal, hemen soğuk suya daldırılarak ılık hale getirilir. Ani soğuma ile metal %25 daha yumuşak bir yapıya bürünür. Dövüldükçe sertleşir ve tekrar ısıtılır. Dövme tekniğinin gelişmesinde büyük bir aşama olan, tüm bu işlemler bütününe "tavlama denir. Tavlama odun veya odun kömürü ateşinde açık ocaklar üzerinde gerçekleştirilir.[38] Zamanla dövme tekniğinde ''damast tekniği'' denilen farklı yöntemlerde uygulanmıştır.[39] Dövme tekniği için sert bir maden olan demir daha çok tercih edilmiştir. Bu teknikle kazma, kürek, yaba, balta, balyoz, çekiç, murç, çivi gibi aletlerin üretildiği gözlenmektedir. Bunun yanında Urartulara ait kalkan, miğfer, sadak, kazan, kâse, testi, bakraç gibi ince cidarlı eserler dövme tekniği ile yapılmış olmalıdır.[40]

---

[36] Tarhan 2009, 85.
[37] Erginsoy 1978, 18
[38] *a.g.e* 1978,11
[39] Damast tekniği, temelde farklı karbon oranına sahip üst üste koyulmuş çelik şerit levhaların dövülerek sıcak kaynakla kaynatılması ve tekrar katlanarak bir bütün oluşturmasına dayanır. Urartu'da bazı kılıçlar bu teknikle üretilmişlerdir. Hanifi Biber-Veli Sevin-Ünsal Yalçın, "Technological and Archaeometallurgical Studies on the Urartian Sword and Daggers", *Ancient Mining in Turkey and The Eastern Mediterranean* (Ed. by: Ü. Yalçın, H. Özbal, A. G. Paşamehmetoğlu), Ankara, 2008, 158.
[40] Tarhan 2009, 114.

4.1.2. Döküm Tekniği

Döküm tekniği potada eriyik haline getirilen madenlerin istenilen biçimde ve ölçüde hazırlanmış taş ya da kil kalıplara dökülerek dondurulması olarak tanımlanır. Bu yöntemde tercih edilen sayıda ve formda yapılan kalıplara belli bir kanal veya yolla madenin dökülmesi ile eserin elde edilmesi sağlanır (Resim. 1- 2). Demir Çağ'da döküm tekniğinde en iyi sonuç veren metalin, bakıra % 6-10 arasında kalay katılmasıyla oluşturulan bronz olduğu bilinir. Bronzun kızılımsı sarı bir rengi vardır; fakat kimyasal yapısına, alaşım oranına ve karşılaştığı etkenlere göre, zamanla sarıdan griye, kahverengiden siyaha kadar çeşitli renklere dönüşebilmektedir.[41] Bakır - kalay alaşımı olan bronz, döküm için çok elverişli bir madendir. Eriyik bronz dökülürken bakır gibi gazlanıp, kabarcıklaşmaz ve kalıbın en küçük ve derin ayrıntılarının içine kadar yayılır. Soğuduktan sonra geri çekilen bronzun, kalıptan ayrılması da daha kolay olur.[42] Urartu eserleri içinde döküm tekniğinin ok uçları, mızrak uçları, heykel, zırhlar, üçayaklı şamdanlar, hançerler, kılıç kabzaları, mantar başlı çiviler, at koşum takımları ve ahşap kapı metal aksamlarına uygulandığı gözlenmiştir. Bunun yanında Urartu takıları içindeki küpeler ve bileziklerin önemli bir kısmı da bu yöntemle yapılmışlardır. [43]

Balmumu (Cire Perdue) denilen bir döküm tekniğinde içi-dolu döküm yapmak için, önce balmumundan istenen biçimde bir model hazırlanır; usta eserin pozitifini işlediği için, mumun üzerinde kolaylıkla çalışır; sonra bu modelin üzeri kil ile sıvanır ve kile delikler açılır. İçi balmumu ile dolu kil kalıp, baş aşağı çevrilerek sıcak fırına konur; bir yandan kil pişerken, bir yandan da ısıyla eriyen balmumu deliklerden dışarı akar. Kalıp sertleşince fırından alınır ve daha sıcakken, balmumundan boşalan yere, gene aynı deliklerden, erimiş maden akıtılır. Maden donduktan sonra, kil kalıp kırılarak eserin üzerinden çıkarılır.[44]

Balmumu yöntemi ile içi boş döküm yapmak için istenen eserin biçimine yakın biçim ve ölçülerde, kilden bir çekirdek hazırlanır; sonra bu çekirdeğin üzerine, dökülecek eserin kalınlığında balmumu tabakası sıvanır. Desenlerin işlenmesi bittikten

---

[41] Erginsoy 1978, 13
[42] *a.g.e*. 1978, 25
[43] *Tarhan* 2009, 109 vdd.
[44] Erginsoy 1978, 26.

sonra, balmumunun üzeri, başta bir kat ince kil ile sonra da bir kat kaba kil ile sıvanır. Çekirdek ile dış kalıp birbirlerine, arada kalan balmumu tabakasını da delip geçen ince ve uzun madeni çivilerle tutturulur. Fırına verilen kalıp içinde eriyen balmumu kanalına maden eriyiğinin dökülür. Kil kalıp kırıldığında istenilen eser ortaya çıkmış olur.[45]

4.2. BEZEME TEKNİKLERİ

Urartu metal eserlerinin çoğunun üzerinde çeşitli tekniklerle yapılmış süslemeler yer almaktadır. Bazı eserler üzerinde bir bezeme tekniği bazılarında ise birkaç bezeme tekniğinin aynı esere uygulandığını görmekteyiz. Katalogumuzda yer verilen bileziklerde görülen süsleme teknikleri aşağıda sıralanmıştır.

4.2.1. Kazıma Tekniği

Kazıma tekniği denilen bu süsleme biçimi, metaller üzerine çelik kalemlerle yazı ve şekiller çizme ya da oyma biçiminde yapılmaktadır.[46]Kazıma işleminde kullanılan kare kesitli çelik kalemlerin, elmas gibi traş edilmiş, baklava yüzeylerden oluşan uç kısımları, alt köşede bir çıkıntı oluşturur. Bu sivri ucun yanları hafifçe yontulmuş ve çıkıntının iki tarafında iki ufak köşe daha meydana getirmiştir. Ucun bu özellikleri nedeniyle yiv açılırken, çekiç darbesiyle madene batan sivri uç fazla derine inmeyerek kalemin ileri doğru yürümesini sağlar.[47] Kazıma tekniğinde açılan yivlerin içi boş bırakılmaktadır. Kazıma yönteminde derin yivler açmak için ucu keskin çelik kalemler ve keskiler kullanılmıştır.[48] Kazıma tekniğini birçok eser üzerinde görmek mümkündür. Urartu bilezikleri üzerindeki süslemelerin çoğu bu yöntemle yapılmıştır.

4.2.2. Granülasyon Tekniği

Granülasyon, damıtma yöntemi ile hazırlanmış altın veya gümüş taneciklerinin takı üzerine bir şekil oluşturacak tarzda yan yana lehimlenmesiyle elde edilen bir süsleme çeşididir. [49] Granüle metal kürelerin eserin bir kısmına veya tümüne uygulanabilir. Urartu madenciliğinde küpelerin dışında bazı bilezikler üzerinde

[45] A .Ruder - R .Merhav, "Technologies of Production of Metal Artifacts in The Urartu Culture", (Ed. by: R. Merhav), *Urartu A Metalworking Center in The First Millennium B.C.E.* Jerusalem, 1991, 337 vdd.
[46] Maryon 1949,115–118.
[47] Erginsoy 1978, 33.
[48] Köroğlu 2004, 10.
[49] Türe-Savaşçın 2000, 46–49.

granülasyon yöntemi kullanılmak üzere çeşitli süslemeler yapılmıştır [50] (Katalog No.17,Resim.35).

4.2.3. Kaplama Tekniği (Varak)

Bir metalin üzerinin başka bir metalle kaplanmasıdır. Urartular çok az eseri altın ve gümüş gibi değerli ve az bulunan madenlerden üretmişlerdir. Bunun yerine bol miktarda üretimi yapılan bronz ve demirden eserlerin ana gövdelerini yaparak bunları altın ve gümüş varaklarla kaplama usulü benimsenmişlerdir.[51] Bu yöntemle yapılmış eserler içinde bileziklerde yer almaktadır (Katalog No.17,Resim.35).

4.2.4. Telkari Tekniği

Metallerin tel şekline getirilerek eserler üzerinde süsleme amaçlı kullanılması tekniğidir. Urartular genellikle altın veya gümüş tel parçalarını halkalar ya da burgular halinde kıvırarak küpe ya da kolye yapımında kullanmışlardır. Bunun yanında bu gibi, tellerden mücevher süsleme alanında da istifade etmişlerdir (Katalog No.17, Resim.35).

[50] Necla Aslan Sevin, "Urartu Takı Sanatı", *Arkeo Atlas*, 4, İstanbul, 2005,108 vdd.
[51] Tarhan 2009, 154.

5. URARTU BİLEZİKLERİ

Urartularda yoğun bir kullanım gören bilezikler farklı malzemelerden yapılmıştır. Bunlar içinde boncuk dizilerinden oluşan bileziklerin[52] yanı sıra Urartulara ait hemen hemen tüm mezarlarda karşımıza çıkan bileziklerin çoğunluğu bronzdandır. Bunun yanında altın, gümüş, bakır ve demirden yapılmış bileziklerde vardır. Bilezikler gerek form gerekse de süsleme açısından çok çeşitlilik göstermektedir. Mezar kazılarından elde edilen gözlem ve bulgulara göre Urartularda kadın, erkek ve çocuk gözetilmeksizin her kesimde bilezik kullanımı söz konusudur. Kohlmeyer, Adilcevaz ve Dedeli mezarlarında yapılan incelemelere yer vererek, bronz bileziklerin erkek ve kadınlar tarafından kullanıldığının kanıtlandığını söyler. Özellikle Dedeli mezarında, erkeğin ejder başlı bronz bilezik, kadının ise yılanbaşlı bilezik taktıkları belirtilmiştir.[53]

Üzerindeki süsleme ve yapıldığı maden bileziği kullanan kişinin statüsü hakkında bilgi vermektedir. En yaygın takı türü olarak kullanılan bilezikler resmi olarak yüksek sınıflar tarafından kullanılmış ve saray atölyelerindeki uzman kuyumcularca üretilmişlerdir. Hiyerarşiyle bağlantılı bu türlerin esin kaynağı Assur olmuştur.[54]

Urartularda bilezik kullanımı ile ilgili verilerimiz tasvirli eserler üzerindeki bilezik betimlemeleri ve arkeolojik kazılar veya satın alma yolu ile müzelere gelmiş bileziklere dayanmaktadır.

5.1. Tasvirli Urartu Eserlerinde Bilezik

Urartulara ait kabartma, heykel, kemer, adak levhaları ve pektoraller üzerinde yer alan tasvirlerde sahnelenen kişilerin kollarında bilezikler görülmektedir. Burada tanrı, soylu kişi, savaşçı gibi farklı kategorideki grupların bileklerinde görülen bilezikler Urartu toplumunda bilezik kullanımının yaygın olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

---

[52] Özellikle Urartu mezarlarında rastlanılan bilezikler arasında metal bilezikler önemli bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Bununla birlikte akik, frit gibi farklı taşlardan oluşan boncuklarla yapılan bileziklere de rastlanılmaktadır. Dilkaya Höyüğü Demir Çağı (Urartu) tabakasında bu türden bilezikler bulunmuştur. Altan Çilingiroğlu, "Van - Dilkaya Höyüğü Kazısı", *IX. Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Ankara, 1988,233.Ayrıca bkz. Çavuşoğlu 2011, 261.

[53] Kohlmeyer 1991, 177 vdd.

[54] Sevin 2005,108 vdd.

Günümüzde Van Müzesi'nde sergilenen Adilcevaz kabartmasında boğa üzerinde sağ ayağını hayvanın başına, sol ayağını da beline basmış şekilde duran, benzer işlemeli etek ve uzun bir manto giymiş, ayakta duran, tanrısallık sembolü boynuzlu bir başlığa sahip tanrı'nın her iki bileğinde bilezik görülmektedir[55] (Resim 9-10).

Karmir- Blur kazılarında bulunmuş bir bronz heykelcik sakalsız şekilde tasvir edilmesiyle dikkat çekmektedir. Heykelcik, tanrısallığın simgesi olan boynuzlu başlıklı, kare bezemeli uzun giysilidir. Sağ elinde disk şeklinde bir asa, sol elinde ise bir savaş baltası tutmaktadır. Bu simgelerden dolayı Urartu savaş, fırtına ve şimşek tanrısı Teişeba'nın heykeli olduğu kabul edilmektedir.[56] Bu heykelciğin her iki bileğinde birer bilezik vardır (Resim. 11).

Urartu saray görevlisi veya hadım ağası [57] diye tabir edilen heykelcik Toprakkale'den çıkmıştır. Taht parçası olduğu ileri sürülen döküm tekniğinde yapılmış olan heykelcik 36,5 cm yüksekliğindedir. Yüz hatları belirgin, saçlar bukleli şekilde omuzlara dökülmektedir. Göğsü üzerinde bir kuşak bulunmaktadır. Bu figüründe her iki kol bileğinde birer bilezik yer almaktadır[58] (Resim.12).

Urartu merkezlerden biri olan Erzincan/Altıntepe'de fildişinden yapılmış kuş başlı heykelcikler ele geçmiştir. Birbirinin benzeri olan bu heykelciklerden sağlam olanında, iki kuş başlı adam bir elinde bereketin sembolü kozalak, diğer elinde ise bakraç taşırken betimlenmişlerdir. Heykelcikte, grifonun ağzı açık, ağız içindeki dil görünmektedir. İki ucu kıvrık zülüfler kulaktan boyuna sarkmaktadır. Figür üzerinde ayak bileklerine kadar uzanan bir manto ve mantonun altında kısa bir tunik vardır. Her iki kolunda pazıbent yine her iki bileğinde de bilezikler göze çarpmaktadır[59](Resim.13). Toprakkale'de ele geçen yine fildişinden bir başka kuş başlı tasvirli heykelcikte, grifonun yukarı doğru kaldırdığı el bileğinde iki adet bilezik bulunmaktadır [60] (Resim.14).

---

[55]Çilingiroğlu 1997, 137 vdd.
[56] B. Boris Piotrovsky, *The Ancient Civilization of Urartu*, Geneva, 1969, 52 vdd.
[57]Rivka Merhav, "*Urartu: A Metalworking Center in the First Millennium BCE*", Tel Aviv, 1991, 171.
[58]Ursula Seidl, ''*Bronzekunst Urartus*, Mainz am Rhein, 2004, 62-63.
[59] Tahsin Özgüç," *Altıntepe II*", Ankara, 1969, 38 vdd.
[60] Barnett 1950, 1 vdd.

Başta tapınaklarda olmak üzere Urartu duvar resimleri üzerindeki figürlerin hemen hemen hepsinin bileğinde bilezik görmek mümkündür. Erzincan/Altıntepe'deki kazılarda kalenin kabul salonundaki duvarlarda bulunan freskolar üzerinde kutsal bir hayat ağacı etrafındaki karışık varlıklar resmedilmiştir.[61] Bu cinlerin her iki bileğinde bilezikler bulunmaktadır[62] (Resim.15). Bu sahnelerin çok yakın benzerleri Arinberd sarayında açığa çıkarılmıştır. Yine Altıntepe duvarlarında resmedilen bir sfenksin her iki bileğinde bilezik görülmektedir.[63] Sfenksin bileğinde, sekiz yapraklı rozetle süslü bilezik bulunmaktadır. İkinci bilezik sfenksin elbisesinin kısa kollu ucunun altında, pazısı üstündedir (Resim. 16).

Yukarıda saydığımız eserlerin yanında çeşitli müze ve koleksiyonlara dağılmış olan Urartulara ait adak levhaları[64], kemerler[65] ve Yukarı Anzaf Kalesi'nde ele geçen adak kalkanı[66] üzerindeki figürlerin bileklerinde de bilezik görmek mümkündür.

5.2. Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Urartu Bilezikleri

Urartu yerleşim alanlarında ele geçen bileziklerin sayısı oldukça sınırlıdır. Genellikle mezar buluntusu olarak ele geçen bileziklerden bazıları *in-situ* olarak çıkarılmıştır.

Patnos yakınlarındaki Giriktepe kazılarında Urartu bilezikleri ele geçmiştir. Buradaki Urartu sarayında bulunan yanmış haldeki 37 kadın iskeleti üzerinde zengin takılar içinde en dikkat çeken grubu bronzdan ejder başlı bilezikler oluşturur. Bu höyükteki daha üst tabakada yine Urartu dönemine tarihlenen ejder başlı bir gümüş bilezik ele geçmiştir. [67] Karmir Blur Urartu yerleşimi kazılarında bulunan aslan başlı

---

[61] Tahsin Özgüç, '' *Altıntepe, Mimarlık Anıtları ve Duvar Resimleri''*, TTK Yayınları, Ankara, 1966, 13.vdd.
[62] *a.g.e*, 18 vdd.
[63] *a.g.e*, 25 vdd.
[64] Afif Erzen, "Giyimli Bronz Definesi ve Giyimli Kazısı", *Belleten XXXVIII/150*, Ankara, 1974, 191 vdd. Ayrıca bkz. Hans J. Kellner, "Gedanken Zu Den Bronzen Blechvotıven In Urartu", *Archäologische Mitteilungen aus Iran 15*, Berlin, 1982, Tafel. 5: 2, 5.
[65] Piotrovsky 1969, 80. Ayrıca bkz. Altan Çilingiroğlu, "Bir Urartu Kemer Parçası Üzerindeki Ziyafet Sahnesi", *Arkeoloji Dergisi*, Özel Sayı I, İzmir, 15 – 20, 1991, 15 vdd. ; Rafet Çavuşoğlu, *Urartu Kemerleri*, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum, 2002, 191 vdd.
[66] Oktay Belli, *Anzaf Kaleleri ve Urartu Tanrıları*, İstanbul. 1998, 35 vdd.
[67] Balkan 1964, 235 vdd.; Necla Arslan Sevin, M.Ö. 9. yüzyılın sonu ile 8. yüzyılın başlarına ait Patnos'taki Giriktepe Sarayı'nın harem dairesinde bulunan ejder başlı bileziklerin, bu türü en erken örnekleri olduğu belirtmiştir. Sevin.N.A., 2005, 108.

altın bileziğin baş ve boyuna ait ayrıntıları kazıma şeklinde işlenmiştir.[68] (Resim.17). Bu bilezik ele geçen Urartu bilezikleri içinde en erken tabaka veren örnek olarak değerlendirilmiştir.[69]

Iğdır Melekli'de bulunan mezarlarda, mezar eşyaları ve urnelere rastlanmıştır.[70] Mezarlardan birinde iki başsız insan iskeletinin yanında iki bronz pazıbent, çocuk kemiklerinin yanında ise demir ve bronz bilezikler bulunmuştur. Ayrıca bir adet boğumlu bilezik ele geçmiştir. Bu boğumlu bilezik büyük boncuk parçalarının dizilmesiyle yapılmıştır. Iğdır Urartu mezarlığında bulunan başı yassı bir şekilde olan ve gövdesinde de yivler bulunan yılanbaşlı bir bilezik bulunmaktadır. Ancak bu bilezik aslan başlı olarak tanımlanmıştır.[71] Buradaki mezarlarda daha sonradan yapılan araştırmalarda A kayası mağara mezar I'de 1 adet bronz bilezik'te ele geçmiştir.[72]

Kayalıdere mezar A'da ele geçen eşyalar arasında iyi işçilikli, bant şeklinde yapılmış bronz bir bilezik ve yine benzer bir şekilde yapılmış fakat kırılmış bir bilezik bulunmaktır.[73]

Patnos - Dedeli oda mezarlarında hoker şeklinde karşılıklı yatan iki gömü bulunmuştur. Bunlardan üzerinde kılıcı ve yayı ile birlikte mezarın arka kısmında yatan erkek iskeleti olarak tanımlanmıştır. Bu iskeletin hemen karşısındaki iskeletin de bir kadın'a ait olduğu üzerinde bulunan bir kolyeye ait akik boncuklar, kurşun ve bronzdan yüzükler ayrıca elbise parçalarından anlaşılmıştır. Erkek gömünün iskeletinde bronz bir pazıbent, kadınınkinde ise, başka bir benzeri tespit edilmiştir.[74] İskeletlerden erkeğe ait olan yaşarken taktığı ejderha başı şeklinde kol halkası, bir kadına ait olan diğer iskelet de üstünde yılanbaşlı bronz kol bileziği ile bulunmuştur. Mezar odasının sağında, duvarın kuzeyindeki bir nişe yerleştirilmiş Urne'nin içinde birçok eşya ile birlikte 3 adet bilezik de ele geçmiştir.[75]

---

[68] Piotrovsky 1969, 174, Plate 118.
[69] Merhav, 1991, 177 vdd. Karmir Blur'da söz konusu bileziğinde içinde bulunduğu takılar M.Ö.7 yüzyıla tarihlenmiştir. Maxwell-Hyslop 1971, 202 vdd.
[70] Ağrı Dağı'nın güney yamaçlarındaki Iğdır'da (Yerleşim Malaklyu (Melekli) olarak tanımlanmıştır) P. F.Petrov tarafından 1914 yılında ilk kazılar yapılmıştır. Bu mezarlık alanda ortaya çıkarılan arkeolojik buluntular, Gürcistan Devlet Müzesi'nde bulunmaktadır. Barnett, 1963, 153 vdd.
[71] Barnett, *a.g.m,* 155 vdd.
[72] Öğün 1978, 668 vdd.
[73] Burney 1966, 110. Figur. 23 no. 6, Plate. XXV.
[74] Öğün 1973, 66 vdd.
[75] Öğün 1978, 662 vdd.

Liç'te açılan tek gömüden oluşan urneli mezarlara rastlanılmıştır. Söz konusu mezarlar içinde sadece birisi *in-sutu* halde ele geçmiştir. Diğer mezarlar ise yağmalanmıştır. Urne mezar I'den 1 kil urne, 1 çanak, 1 yüzükle birlikte 1 bronz bilezik bulunmuştur.[76]

Van/Altıntepe Urartu nekropolünde yapılan kazılarda kaya mezarları, urneler ve basit toprak mezarlar tespit edilmiştir. Buradaki madeni buluntular arasında demir, ahşap ve bronzdan yapılmış kınları içinde duran demir kılıçlar ve bıçaklar ile ejder başlı bronz bilezikler, iğneler ve fibulalar bulunmuştur. Urne mezarlar içindeki kişisel süs eşyalarını taş boncuklu kolyeler, tunçtan süs iğneleri, yüzükler ve uçları süslemesiz bilezikler oluşturmaktadır.[77]

Van'ın Kalecik Köyü yakınlarında 1964 yılındaki Van - Ağrı karayolu yapımı sırasında bulunan mezarlardan biri bir urne içinde yakma, diğeri iskelet gömüdür. Bu mezarlarda ele geçen buluntular arasında bilezikler de yer almaktadır.[78] Yine Kalecik yakınlarındaki Urartu nekropolün de sürdürülen çalışmalarda ele geçen takılar arasında ejder başlı bronz bilezikler dikkat çekmektedir.[79]

İran'nın Gilan bölgesindeki Tul köyü yakınlarında, eski bir mezarlıkta yapılan kazılarda, bakırdan yapılmış, üzerinde yazıt bulunan bir bilezik ortaya çıkarılmıştır. 2002 yılında bulunan bilezik, metal bir levhanın dövülmesiyle oluşturulmuştur. Açık uçlu ve uçları düz biten bileziğin üzerindeki yazıtta ''Argişti'nin oğlu'' ifadesi yer almaktadır[80](Resim.18).

Ayrıca kaçak kazılarla Urartu mezarlarından elde edilen çok sayıda bilezik satın alma yoluyla müze ve koleksiyonlara ulaşmış durumdadır. Gerek yerleşim gerekse de mezar buluntusu olarak ele geçen Urartu metal bileziklerine bakıldığında genel itibariyle açık uçlular ve halka biçimliler olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.[81]

---

[76] Öğün *a.g.m.* 672 vdd.
[77] Veli Sevin - Aynur Özfırat – Ersin Kavaklı, "1997–1999 Hakkâri Kazıları", *22. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt 1,* Ankara 2001, 2001, 423 vdd..
[78] Baki Öğün, " Urartu Halk Mezarları", *Cumhuriyetin 50.Yıldönümünü Anma Kitabı*, Ankara, 1974, 446.
[79] Rafet Çavuşoğlu- Hanifi Biber, "Van / Kalecik Urartu Gözlem Alanı ve Nekropolü", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi 120*, İstanbul, 2005, 24 vdd.
[80] Dalalian- Grekian 2004, 1 vdd.
[81] Çavuşoğlu 2011, 251.

6. VAN MÜZESİ'NDEKİ URARTU BİLEZİKLERİ

Günümüzde Van Müzesi'nde bulunan başta Urartu olmak üzere çeşitli dönem ve uygarlıklara ait eser sayısı 100 bin civarındadır. Bu eserler içinde yörede yapılan kazılar ve satın alma yoluyla müzeye kazandırılan çok sayıda Urartu bileziği mevcuttur. Bu bileziklerin çoğunluğunu ise bronzdan yapılmış olanlar oluşturur. Bunun yanında altın kaplama, gümüş ve demirden yapılmış örnekler de mevcuttur.

Tipoloji

Bu çalışmada 80 adet bilezik kataloğa dahil edilmiştir. Çapları 3 ile 8,8 cm. arasında değişen bileziklerin kesitleri yuvarlak, dikdörtgen ve yassı formludur. Altın kaplama veya gümüş ya da bronzdan yapılmışlardır.

Bilezikler uçlarının açık ve kapalı oluşları göz önünde bulundurularak iki ana grup altında sınıflandırılmıştır. Bilezikler uç kısımlarının küt, yassı oluşları ya da çeşitli hayvan figürü (Aslan, Yılan, Koç) şeklinde oluşlarına göre daha alt gruplara ayrılmaktadır.

6.1. Uçları Açık Bilezikler

Bu gruptaki bileziklerin uç kısımları az ya da çok birbirinden ayrıktır. Uçlar çoğunlukla figüratif öğelerle bezenmiştir. Bu tip bilezikler içinde yassı, küt ve sivri uçlara sahip olanlar yanında gövdelerinin üzeri boğumlu süslemeli olanlar ve bant formunda bileğe takılanlar da vardır. Bu grup içinde mitolojik bir yaratık olan ejder başlı bilezikler önemlidir.

6.1.1. Ejder Başlılar

Van Müzesi'nde bulunan bu tipten örneklerde ejderlerin yüz ve kafa detayları genellikle kazıma tekniği ile gösterilmiştir. Ejder başlı bilezikler içinde yüz hatları sığ çizgiler şeklinde gösterilmiş olanların yanında oldukça detaylı şekilde derin kazıma ile

yapılmış olanlar da vardır. Bileğin üstüne gelen ejderlerin alt çene kısmı düzleştirilmiştir. Çoğu yuvarlak kesitlidir. Bu tipten 16 bilezik incelenmiştir. (Katalog No. 1-16,Resim. 19-34) Söz konusu bilezikler arasında gövdeleri boğumlu (Katalog No. 10.11.12.15) veya çentik bezemeli olanlarda mevcuttur (Katalog No. 8.13.14).

6.1.2. Hayvan Başlı Bilezikler

Katalog'da yer alan bu formdaki bileziklerden uçları Aslan, Yılan ve Koç başıyla bitenler önemli bir grup oluşturmaktadır.

6.1.2.1. Aslan Başlılar

Bu tür bileziklerin uç kısmı aslan başı şeklinde sona ermektedir. Bu tip bir bilezik satın alma yolu ile geldiği Van Müzesi'nde sergilenmektedir. Bileziğin gövdesi bronzdan uç kısmı ise tunç üzeri altın kaplamadır.[82] Her iki uç kısmında birer aslan başı karşılıklı kükrer vaziyettedir (Katalog No. 17,Resim.35).

6.1.2.2. Yılan Başlılar

Van Müzesi'nde bulunan bilezikler içinde incelediğimiz 9 adet bilezik yuvarlak veya dörtgen kesitlere sahip yılanbaşlı bileziklerdir. Bileziklerin uç kısımları fazla çıkıntılı olmayıp gövde ile uyum içindedir. Yılanbaşını gösteren, çizgi ve kazıma tekniğinde işlenen detaylar bazılarında stilize şeklinde bazılarında ise ayrıntılı biçimde verilmiştir (Katalog No. 18-26,Resim. 36-44). İncelenen iki örnekte gövde boğumlu şekilde yapılmıştır (Katalog No. 23-24).

6.1.2.3. Koç Başlılar

Bu tür bileziklerde uç kısımlar koçbaşı şeklindedir. Van Müzesi'nde incelenen 6 örneğin gövde kısmı yuvarlak kesitlidir. Koçbaşları diğer hayvan başlarında gördüğümüz gövdenin bir devamı olmaktan ziyade gövdeye aplike edilmiş heykelimsi bir görünümdedirler. Bileziklerin her iki uç kısmındaki koçbaşlarının yüz detayları kazıma çizgilerle vurgulanmıştır. Gözler bir veya birkaç helezonik daire ile gösterilmiştir. Burun çıkıntıları ve küçük boynuzları belirgindir (Katalog No. 27-32,

[82] Kohlmeyer 1991, 176 vdd.

Resim. 45-50) İncelenen iki örnek bilezik aynı ustanın elinden çıkmış gibi birbirine çok benziyorlar (Katalog. 31-32).

6.1.3. Uçları Küt Bilezikler

Van Müzesi'nde bu tipten 21 adet bilezik incelenmiştir (Katalog No. 33-53, Resim. 51-71). Bu tür bilezikler genellikle yuvarlak veya dörtgen gövde kesitlidir. Uç kısımları düz şekilde kesilmiş, küt görünümdedir. Gövdeler bezemeli veya bezemesiz olabilir. Bezemeler kazıma tekniği ile çizgi veya noktalar şeklinde yapılmıştır. Bu gruptaki çoğu bilezik ucu dikdörtgen veya kare formunda kesilmiş ve köşeleri yuvarlatılmış başlıklara sahiptir. Bileziklerin uç kısımları bazı örneklerde gövdenin devamı tarzında çok basit yapılmıştır. Bununla birlikte bu gruptaki çoğu bilezikte dikdörtgen formlu başın büyüklüğü belirgindir. Bu grup içinde boğumlu gövdeliler (Katalog No. 33-35) ve gövdesi çentik bezemeli örneklerde mevcuttur (Katalog No. 38-40).

6.1.4. Uçları Yassı Bilezikler

Bu tip bileziklerin uç kısımları yassı formdadır. Van Müzesi'nde incelediğimiz 11 yassı başlı bileziğin tümü bronzdan yapılmıştır (Katalog No. 54-64,Resim.72-82). Üzerleri kazıma tekniğinde işlenmiş bezemelerle süslü olduğu gibi bazı örnekler üzerinde bezeme görülmez. Bu türdeki bazı bileziklerde gövde kısmı da uçlar gibi yassı forma yakın yapılmıştır (Katalog No. 59-64).

6.1.5. Uçları Sivri Bilezikler

Uçları sivriltilmiş olan bu tür bilezikler oldukça basit ve sade yapılmışlardır. Çapları küçüktür. Van Müzesi'nde bulunan 5 örnek bu tiptendir (Katalog No. 65-69,Resim. 83-87).Genellikle yuvarlak kesitlidirler. Kalınlık diğer bileziklere göre daha incedir. Ama bir örneğimiz kare kesitlidir. Bunlar içinde üzerinde kazıma bezeme ile halka motifler oluşturulmuş olanları olduğu gibi bezemesiz olanlar da vardır. Bazı örneklerde gövde çentik bezemeli olup uçlar yılanbaşını andırır (Katalog No. 65-66).

6.2. Uçları Kapalı Bilezikler

Bu gruptaki bilezikler tümüyle halka şeklinde, ya da uçları kelepçeli veya birbiri üzerine bindirilmiş şekildedir. Bu nedenle üç alt grupta sınıflandırmak mümkündür.

6.2.1. Halka Bilezikler

Halka bilezikler genellikle yuvarlak kesitlidir. Van Müzesi'nde incelen iki örnekte de bezeme görülmez. (Katalog No. 70-71), (Resim. 88-89)

6.2.2. Uçları Kelepçeli Bilezikler

Bu tip bilezikler yuvarlak kesitli olup uç kısımları üst üste gelecek şekilde bir kelepçe görünümünde birbirlerine tutturulmuşlardır. Burada bir uç diğer uç için yuva görevini görür. Buradaki yuva içine bileziğin diğer ucu geçirilerek her iki ucun birleştirilmesi sağlanmaktadır.

Van Müzesi'nde bulunan ve kelepçeli olarak nitelendirilebilecek bileziklerden iki tanesi incelenmiştir. Bunlar yuvarlak kesitli olup bronzdan yapılmışlardır. Bu örneklerde bilezik kelepçesine takılan uçlar yılanbaşı şeklinde olmalarıyla dikkat çekmektedir (Katalog No. 72-73,Resim. 90-91).

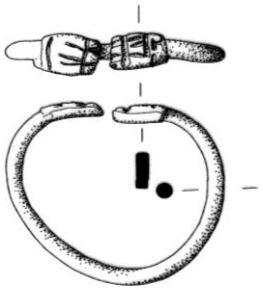
6.2.3. Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezikler

Bu tür bilezikler pazıbentlerle karıştırılır. Ancak bilezikler, çaplarının pazıbentlere oranla daha küçük olmaları yönüyle onlardan ayrılırlar. Bunun yanında Urartu bilezikleri uçları açık elips ve uçları üst üste bindirilmiş formda olmalarına rağmen pazıbentler hem üst üste bindirilmiş hem de spiral formdadırlar.[83] Van Müzesi'nde incelediğimiz bilezikler içinde 7 adet bilezik bu gruptandır. Bu bileziklerin tümü yuvarlak kesitli ve ejder, koç ve yılanbaşlıdır. Hayvan başlarının detayları ve bazı

[83] Çavuşoğlu 2011, 261.

bilezikler üzerinde görülen bezemeler kazıma tekniği ile yapılmıştır (Katalog No. 74-80, Resim. 92-98).

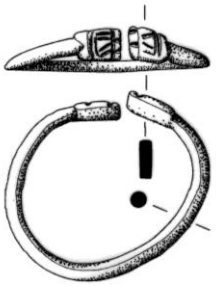
7. KATALOG

Katalog No: 1
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.110.82
Resim No: 19
Ölçüler: Çap: 4,8, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

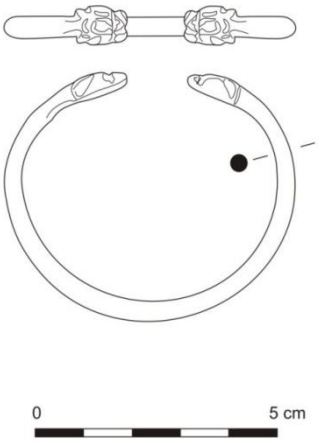
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmı yassılaştırılmıştır. Her iki ucu ejder başı şeklindedir. Bezemeler ve detaylar çizgisel ve derin kazıma tekniğinde işlenmiştir.

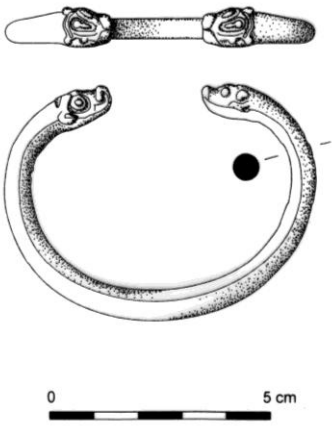
Katalog No: 2
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.111.82
Resim No: 20
Ölçüler: Çap: 4.5 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

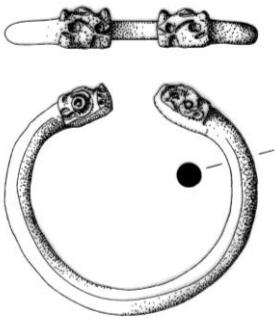
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uçları ejder başı şeklindedir. Bileziğin uç kısmı yassılaştırılmış dikdörtgene yakın formdadır. Derin kazıma tekniği ile ejderin baş hatları verilmiştir

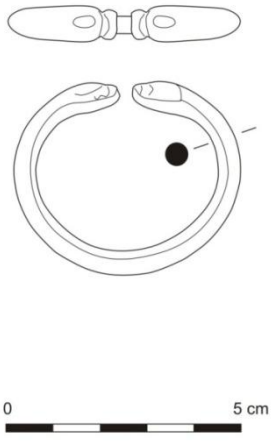
Katalog No: 3
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz (Pirinç ?)
Geliş Türü: Müsadere
Müze Envanter No: 12.5.98
Resim No: 21
Ölçüler: Çap: 6,5 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Oldukça iyi durumda olan bilezik açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uç kısmındaki ejder başı üzerinde ∩ şeklindeki bezeme vardır. Bu bezemede dâhil ağız, burun ve kulak hatları kazıma tekniği ile gösterilmiştir.

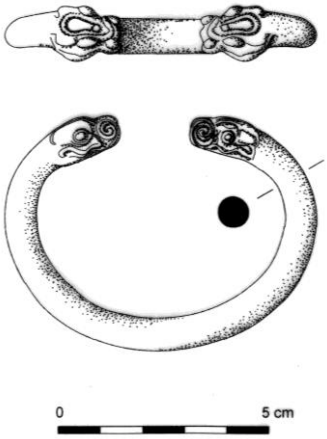
Katalog No: 4
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 12.18.94
Resim No: 22
Ölçüler: Çap: 7,3 cm, Kalınlık: 0.8 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Oksitlenmeden dolayı gövdede hafif dökülmeler var. Bilezik uçları ejder başı şeklindedir. Ejder başı üzerinde göz, burun, kulak ve ağız kısmı kazıma ile gösterilmiştir. Burun hafif yukarı çekiktir.

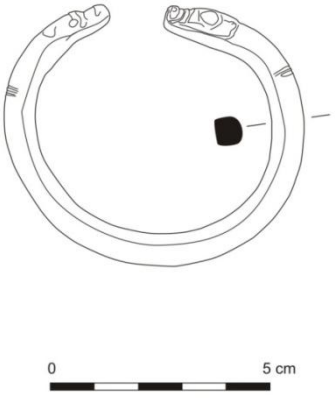
Katalog No: 5
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 12.32.94
Resim No: 23
Ölçüler: Çap: 7.1, Kalınlık: 0.6 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Ejder başlı bileziğin gövdesi kalındır. Bilezik açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Ejder başı kısmındaki öğeler kazıma ile gösterilmiştir. Göz içi içe helezonlar şeklindedir. Her iki uçta ejderlerin burun kısmı küttür.

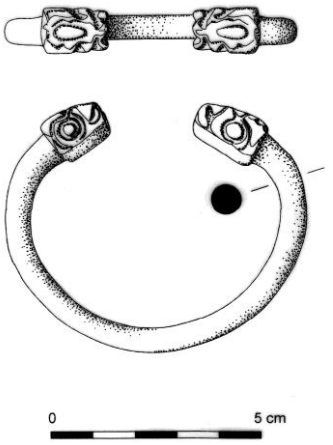
Katalog No: 6
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 12.46.94
Resim No: 24
Ölçüler: Çap: 4,9 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde ile uç kısım bir bütünlük göstermektedir. Baş kısmı üzerinde burun için yapılan kazıma dışında bezeme yoktur. Yuvarlak hatlara sahip oluşu yılanı andırır. Fakat burun tipik ejder özelliğindedir.

Katalog No: 7
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 26.1.82
Resim No: 25
Ölçüler: Çap: 7,7 cm, Kalınlık: 0.7,5 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Ejder başlı bilezik, bu serinin en belirgin bezemelerine sahip bileziğidir. Açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Derin kazıma tekniği ile yapılmış bezemeler içinde alında yapılan at nalı şeklinde iç içe geçmiş iki çizgi ve kıvrılan volütler şeklinde belirtilmiş burun göze çarpmaktadır.

Katalog No: 8
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz (Pirinç ?)
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 26.8.76
Resim No: 26
Ölçüler: Çap: 6,5 cm, Kalınlık: 0.6 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlağa yakın kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Çünkü bileziğin bilekle temas eden yüzü düz yapılmıştır. Bu bileziğin bileğe oturmasını sağlar. Uç kısmı ejder başlıdır. Ejderin burun, ağız ve gözleri kazıma ile belirtilmiştir. Uç ve gövde arasında bazı çentik bezemeler görülmektedir.

Katalog No: 9

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

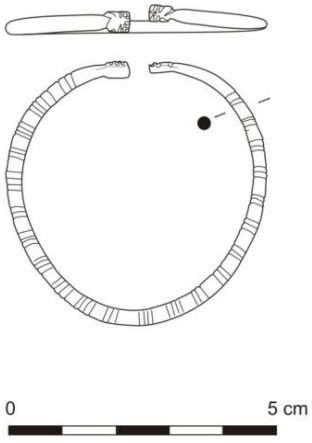
Müze Envanter No: 56.6.74

Resim No: 27

Ölçüler: Çap: 6.2 cm, Kalınlık: 0.7 cm.

Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak gövdeli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Yuvarlak gövdesine rağmen ejder başı şeklindeki uç kısmı dikdörtgen formdadır. Burada ejder başı üzerinde derin kazıma ile üç helezonik çizgi şeklinde göz belirtilmiştir. Bunun yanında alın kısmında at nalı şeklinde bezeme vardır. Burun ise derin kazımalarla gösterilmiştir.

Katalog No:10

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 7.10.81

Resim No: 28

Ölçüler: Çap: 5,2 cm, Kalınlık: 0.4 cm.

Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

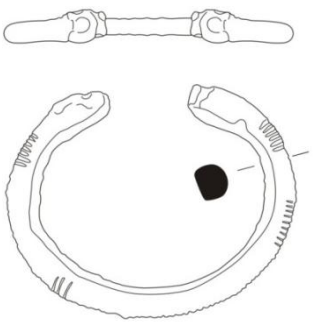
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. İnce cidarlı bir bileziktir. Uç kısmı yassılaştırılarak, kazıma hatlarla ejder başı şeklinde yapılmıştır. Bunun yanında gövde üzerinde aralarında standart bir mesafe olan üçer çizgili boğumlar göze çarpmaktadır.

Katalog No: 11
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.7.81
Resim No: 29
Ölçüler: Çap: 7,8 cm, Kalınlık: 0.8 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlağa yakın kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmındaki ejder başı ve gövdesinin dış yüzünü oluşturan kalın boğumlar kazıma tekniği ile yapılmıştır. Gövdenin ve uç kısmın bileğe bakan alt yüzleri düz bir şekildedir. Boğumlar belli bir standartta ve belli aralıklara yapılmıştır.

Katalog No: 12
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 12.41.94
Resim No: 30
Ölçüler: Çap: 6,2 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlağa yakın kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmındaki ejder başı ve gövdesinin dış yüzünü oluşturan kalın boğumlar kazıma tekniği ile yapılmıştır. Ejder başı bezemesizdir. Bileziğin yassılaştırılmış uç kısmına birkaç kazıma çentik açılması ile oluşturulmuştur. Gövdenin ve ejder başının bileğe bakan alt yüzleri düz bir şekildedir. Boğumlar belli bir standartta ve derin olmayan çentikler şeklinde bileziğin sırt kısmındadır.

Katalog No: 13

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

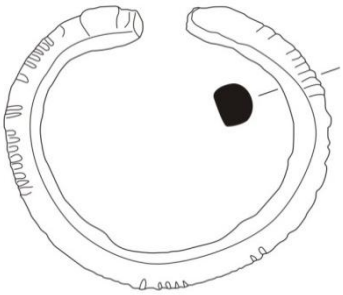
Müze Envanter No: 12.23.94

Resim No: 31

Ölçüler: Çap.: 7,2 cm, Kalınlık: 0.8 cm.

Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve dörtgen kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde kısmı içte düz dış yüzünde ise boğumludur. Bilezik aşırı bir korozyona uğramıştır. Uç kısımları ejder başı şeklinde işlenmiştir. Gövde üzerinde seçilebilen kazıma tekniği ile yapılmış boğumlardan, tüm gövdenin ince ve sık boğumlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Katalog No: 14

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

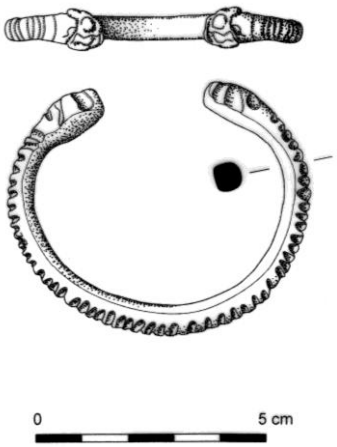
Müze Envanter No: 12.34.94

Resim No: 32

Ölçüler : Çap.: 6,8 cm, Kalınlık: 0.8 cm.

Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve dörtgene yakın kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik aşırı korozyona uğramış. Bilezik uçları muhtemelen ejder başlıdır. Burada ejderin ağız kısmı küt bitmektedir. Kazıma tekniği ile yapılmış gövdenin üst kısmındaki boğumlar zor seçilmektedir. Gövdenin bileğe bakan alt yüzü düzleştirilmiştir.

Katalog No: 15

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

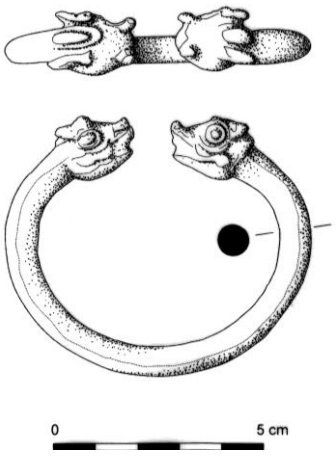
Müze Envanter No: 69.5.75

Resim No: 33

Ölçüler: Çap: 6,3 cm, Kalınlık: 0.8 cm.

Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin gerek gövde gerekse uç kısmında derin kazıma tekniği ile bezemeler yapılmıştır. Uç kısmı ejder başı şeklinde yapılmıştır. Ağız kısmı küt şeklinde bitmektedir. Gövde ve uç kesimin alt yüzü düzdür. Gövdenin üst yüzünde ise yarım daireler şeklinde kalın boğumlar görülmektedir.

Katalog No: 16

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

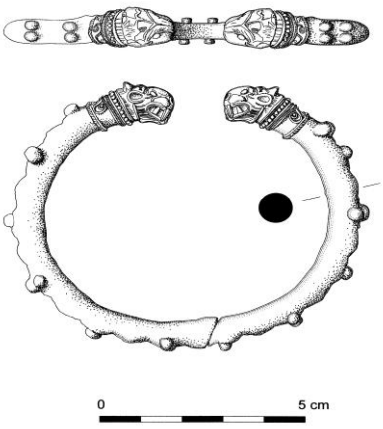
Müze Envanter No: 5.1.75

Resim No: 34

Ölçüler: Çap: 6,5 cm, Kalınlık: 0.7,9 cm.

Tip No: 6.1.1, Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik

Tanım: Yuvarlak gövde kesitli ve açık uçludur. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde bezemesizdir. Uç kısmındaki koçbaşı, detaylı tasviri ile heykelimsi bir izlenim vermektedir. Burada boynuz ve burun çıkıntıları belirgindir. Göz ve ağız gibi öğeler kazıma tekniği ile gösterilmiştir.

Katalog No: 17

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz-Altın

Geliş Türü: Satın Alma

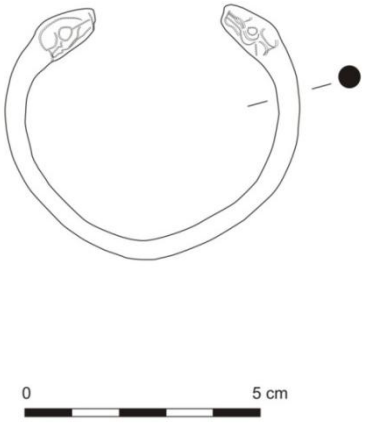
Müze Envanter No: 2.1.77

Resim No: 35

Ölçüler: Çap.: 8.8 cm, Kalınlık: 0.8 cm.

Tip No: 6.1.2.1. Açık Uçlu, Aslan Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitli olup, döküm tekniğiyle yapılmıştır. Her iki ucu aslan şeklinde bitmektedir. Gövdenin orta kısmında kırık var. Aslanın ağız, burun ve yeleleri kazıma tekniği ile belirtilmiştir. Aslan başlarının bileziğin gövdesine doğru uzanan boyunlarında sıra halinde halkalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki granülasyon tekniğiyle yapılmış boğumlu bir halka ve üç sıra biçiminde telkari tekniğiyle yapılmış halkalardır. Gövde üzerinde yan yana duran yuvarlak yumru şeklinde boğumlar yer alır.

Katalog No: 18

Adı: Bilezik

Cinsi: Gümüş

Geliş Türü: Satın Alma

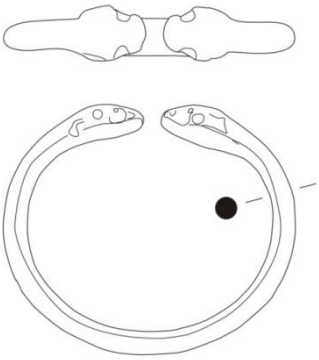
Müze Envanter No: 4.2.76

Resim No: 36

Ölçüler: Çap: 5,9 cm, Kalınlık: 0.6 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Bilezik yılanbaşlıdır. Açık uçlu ve yuvarlak gövdelidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde oldukça sadedir. Bilezik gövdeden uç kısma doğru kalınlaşır Yılanın kafa hatları kazıma tekniği ile belirtilmiştir.

Katalog No: 19

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 9.22.81

Resim No: 37

Ölçüler: Çap: 7,3 cm, Kalınlık: 0.6 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Bileziğin her iki uç kısmı açık vaziyette ve yılanbaşı şeklinde bitmektedir. Bilezik yuvarlak gövdeli ve sadedir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Yılanın kafa öğeleri kazıma tekniği ile oluşturulmuştur.

Katalog No: 20

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz (Pirinç)

Geliş Türü: Müsadere

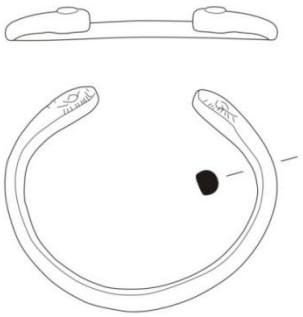
Müze Envanter No: 12.6.98

Resim No: 38

Ölçüler: Çap: 5,2 cm, Kalınlık: 0.6,5 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Her iki uç kısmı açık vaziyette ve yılanbaşı şeklinde bitmektedir. Uç kısımları yarım daire şeklinde yuvarlatılmıştır. Alt kısmı ise düzleştirilmiştir. Bilezik yuvarlak gövdeli ve sadedir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Yılanın kafa öğeleri kazıma tekniği ile oluşturulmuştur.

Katalog No: 21

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

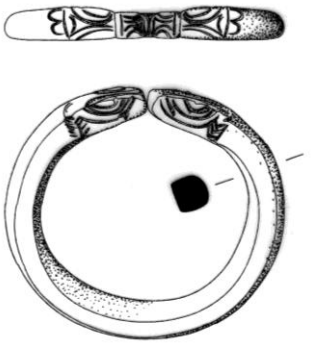
Müze Envanter No: 12.30.94

Resim No: 39

Ölçüler: Çap: 7 cm, Kalınlık: 0.7 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yarım daire kesitli gövdeye sahiptir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövdenin devamı şeklindeki uç kısımda hafif bir çıkıntı ile yılanbaşı şekli verilmeye çalışılmış. Bunun yanında göz etrafındaki derin olmayan çizgilerle süslemeler yapılmıştır. Bilezik formuyla küt uçlu bilezikleri andırır.

Katalog No: 22

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 35.10.82

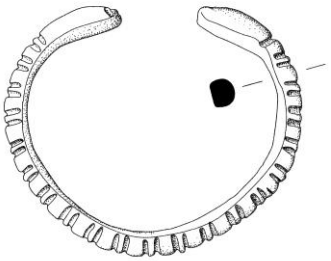
Resim No: 40

Ölçüler: Çap: 7 cm, Kalınlık: 0.8 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Uç kısmında stilize çizgilerle yılanbaşı şekli verilmeye çalışılmıştır. Açık uçlar birbirine çok yakın vaziyetteler. Gövde bezemesiz ve dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Yılanbaşı gövdenin devamı gibidir. Yani gövde ile uç kısım arasında bir eğim yoktur. Uç kısımdaki süslemeler kazıma tekniği ile yapılmış çentikler ve dalgalı hatlardır.

Katalog No: 23

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 12.42.94

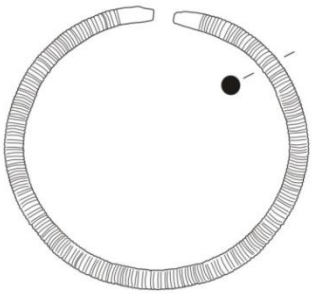
Resim No: 41

Ölçüler : Çap.: 6,5 cm, Kalınlık: 0.5 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlağa yakın kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmı yılanbaşı şeklindedir. Yılanbaşını süsleyen çizgiler ve gövde üzerindeki boğumlar kazıma tekniği ile yapılmıştır. Boğumlar sırasıyla bir ince bir kalın boğum şeklinde tasarlanmıştır. Gövdenin ve yılanbaşının bileğe bakan alt yüzleri de düzdür.

Katalog No: 24

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 8.16.86

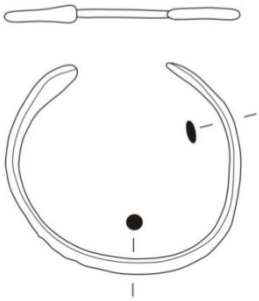
Resim No: 42

Ölçüler: Çap.: 7,1 cm, Kalınlık: 0.4 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Sivri bir tarzda biten bileziğin uç kısmı yılanbaşını andırır. Gövdenin devamı olan uç kısımlar boğumsuz, düz bir şekilde bitmektedir. Burada gövde üzerinde ince ve gayet sık boğumlar görülmektedir.

Katalog No: 25

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 7.15.86

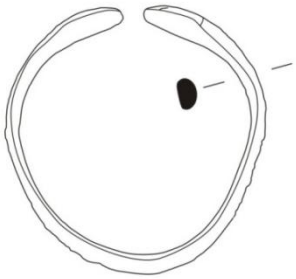
Resim No: 43

Ölçüler: Çap: 4,6 cm, Kalınlık: 0.5 cm.

Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçludur. Uçlara doğru yassı gövdenin orta kısmında ise yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bir ucu kuyruk diğer ucu ise stilize yılanbaşı şeklindedir. Bilezik üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 26

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 11.96.82

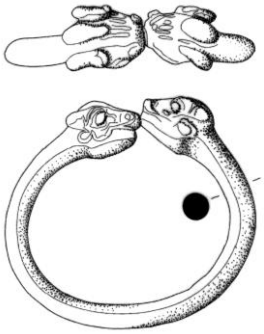
Resim No: 44

Ölçüler: Çap: 5,5 cm, Kalınlık: 0.5 cm.

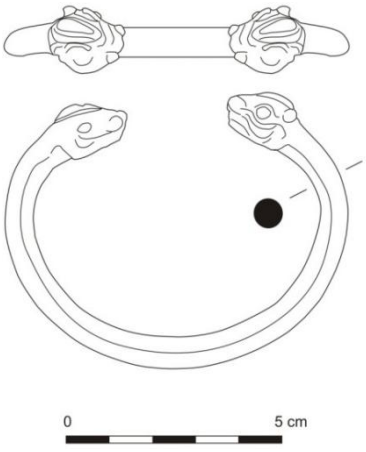
Tip No: 6.1.2.2, Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik

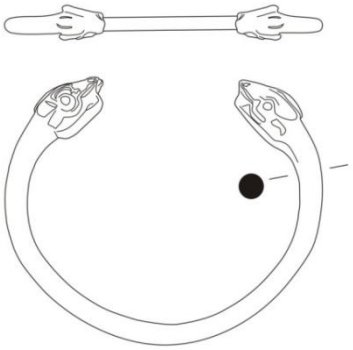
Tanım: Açık uçludur. Bilezik gövde ve uç kısmıyla yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar sivriltilmiş formuyla yılanbaşı şeklinde yapılmıştır. Bilezik üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 27
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 9.4.77
Resim No: 45
Ölçüler: Çap: 7 cm, Kalınlık: 0.7 cm.
Tip No: 6.1.2.3, Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik
Tanım: Gövdesi yuvarlak kesitli bileziğin uçları açıktır. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde bezemesizdir. Uç kısmı koçbaşı şeklinde bitmektedir. Boynuzlar arkaya doğru belirgindir. Koçbaşlarından biri küt diğeri ise dışa çekik ağızlıdır. Göz ve ağız gibi öğeler kazıma tekniği ile gösterilmiştir.

Katalog No: 28
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 23.1.82
Resim No: 46
Ölçüler: Çap: 7,5 cm, Kalınlık: 0.6,7 cm.
Tip No: 6.1.2.3, Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak gövde kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde kısmı bezemesizdir. Uç kısmı koçbaşı şeklindedir. Boynuz ve burun çıkıntıları küçük yumrular şeklinde gösterilmiştir. Ağız, çene ve alın kısımları derin çizgilerle belirtilmiştir.

Katalog No: 29

Adı: Bilezik

Cinsi: Gümüş

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 65.68.75

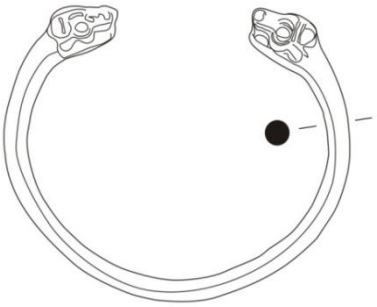
Resim No: 47

Ölçüler : Çap.:7 cm, Kalınlık: 0.7 cm.

Tip No: 6.1.2.3, Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak gövde kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde bezemesizdir. Koçbaşı şeklindeki uç kısmın alt yüzü düzleştirilmiştir. Boynuzlar küçük ve geriye dönüktür. Hayvanın alt çenesi içe çekik üst çene ise dışa çıkıktır. Yüz hatları derin çizgilerle belirtilmiştir.

Katalog No: 30

Adı: Bilezik

Cinsi: Gümüş

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 65.69.75

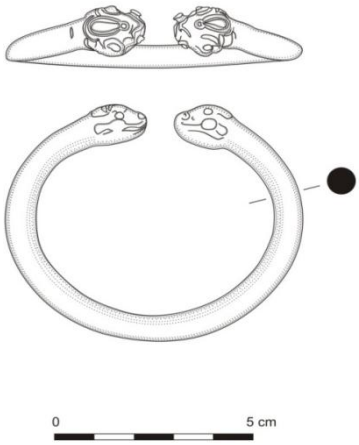
Resim No: 48

Ölçüler : Çap.: 6 cm, Kalınlık: 0.5,5 cm.

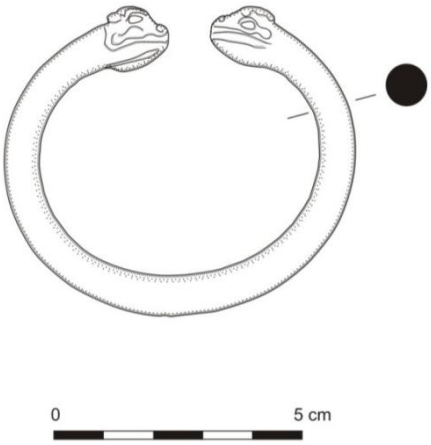
Tip No: 6.1.2.3, Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik

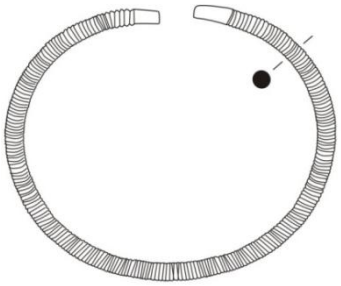
Tanım: Koçbaşı şeklindeki uç kısmının alt yüzü düzleştirilmiştir. Açık uçlu ve yuvarlak gövde kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde bezemesizdir. Koçbaşı üzerindeki boynuzlar küçük yumru şeklinde gösterilmiştir. Koç'un üst çenesi alta göre dışa çıkıktır. Yüz hatları derin çizgilerle kazınmıştır.

Katalog No: 31
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 3.1.81
Resim No: 49
Ölçüler : Çap.: 7,4 cm, Kalınlık: 0.7,8 cm.
Tip No: 6.1.2.3, Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak gövde kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde bezemesizdir. Bilezik ucu koçbaşı şeklindedir. Boynuzsuz olan alında ∩ şeklinde nal'a benzeyen derin kazıma ile yapılmış bezemeler var. Göz, çene, ağız ve burun kazımalarla belirtilmiştir.

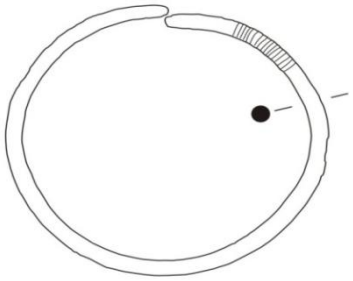
Katalog No: 32
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 3.2.81
Resim No: 50
Ölçüler: Çap: 7,4 cm, Kalınlık: 0.8 cm.
Tip No: 6.1.2.3, Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik
Tanım: Üstte verilen örnekle paralel özelliklere sahiptir. Açık uçlu ve yuvarlak gövde kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde bezemesizdir. Bilezik ucu koç başı şeklindedir. Hayvanın yüzü ile ilgili göz, çene, ağız, alın ve burun kısımları çok belirgin olmasa da kazımalarla belirtilmiştir.

Katalog No: 33
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 8.17.86
Resim No: 51
Ölçüler: Çap: 7,4 cm, Kalınlık: 0.4 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

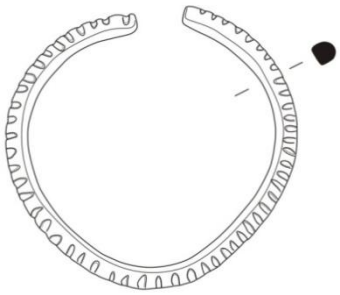
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uçları küttür. Bilezik uçları boğumsuz ve düz bir şekilde bitmektedir. Gövde üzerinde ince ve gayet sık boğumlar görülmektedir. Bu görünümüyle dişleri sık bir vidayı andırır.

Katalog No: 34
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 30.8.82
Resim No: 52
Ölçüler: Çap: 5,5 cm, Kalınlık: 0.4 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

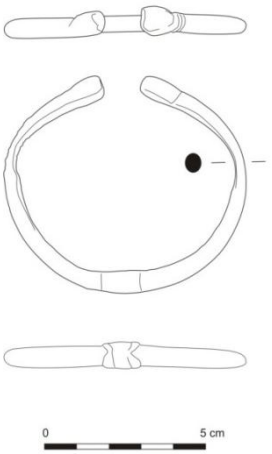
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik aşırı bir korozyona uğramıştır. Bileziğin üzerindeki boğumların sadece bir kısmı görülebilmektedir. Bu boğumlardan bileziğin ince ve sık boğumlara sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Katalog No: 35
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 12.56.94
Resim No: 53
Ölçüler: Çap: 6,4 cm, Kalınlık: 0.6 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uç kısımları da dâhil tümüyle boğumlara sahiptir. Uçlar küt şekilde bitmektedir. Bileğe bakan yüz düz, üst taraftaki yüz ise derin kazıma tekniği ile yapılmış boğumlara sahiptir.

Katalog No: 36
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.9.86
Resim No: 54
Ölçüler: Çap: 8 cm, Kalınlık: 0.6 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmı dikdörtgen biçimli kenarları yuvarlatılmış bir başlığa sahiptir. Uçları küt bir şekilde biten bilezik üzerinde bezeme yoktur. Gövdenin tam orta kısmında yine dikdörtgene yakın bir şekil oluşturulmuştur. Bilezik gövdesi uca doğru incelmektedir.

Katalog No: 37

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

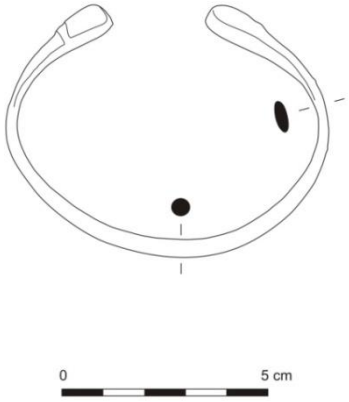
Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 7.10.86

Resim No: 55

Ölçüler: Çap.: 7,9 cm, Kalınlık: 1 cm.

Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bezemesiz olup uçları küt şekilde bitmektedir. Bileziğin uç kısmı, kenarları yuvarlatılmış dikdörtgen biçimli bir yumru formundadır. Gövde kısmı uca doğru incelmektedir.

Katalog No: 38

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

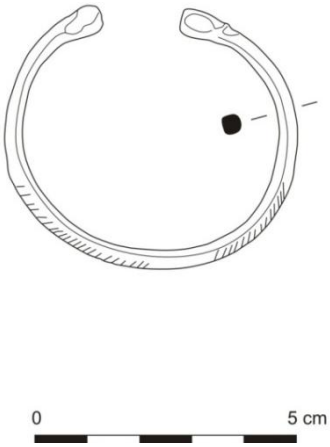
Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 7.20.86

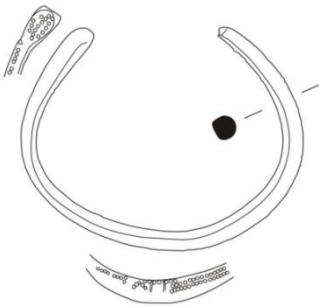
Resim No: 56

Ölçüler: Çap: 5,7 cm, Kalınlık: 0.4 cm.

Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlağa yakın kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmı kenarları yuvarlatılmış dikdörtgen formunda bir baş görünümdedir. Uçlar küt şekilde bitmektedir. Gövdesi üzerinde kazıma çentiklerle bezemeler yapılmıştır.

Katalog No: 39

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 19.7.82

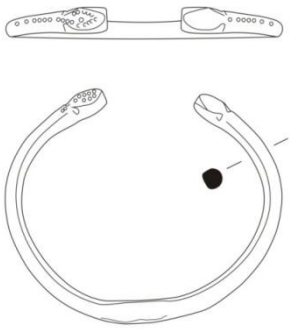
Resim No: 57

Ölçüler: Çap.: 9 cm, Kalınlık: 0.7 cm.

Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmı dikdörtgen formundadır. Bilezik başlarının kenarları yuvarlatılmıştır. Gövde ve uç kısım üzerinde nokta ve üzerinde kazıma çentiklerle bezemeler yapılmıştır.

Katalog No: 40

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 17.7.82

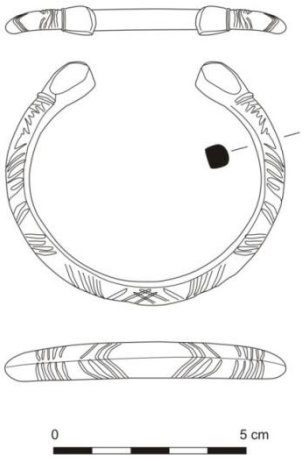
Resim No: 58

Ölçüler: Çap: 7,8 cm, Kalınlık: 0.7 cm.

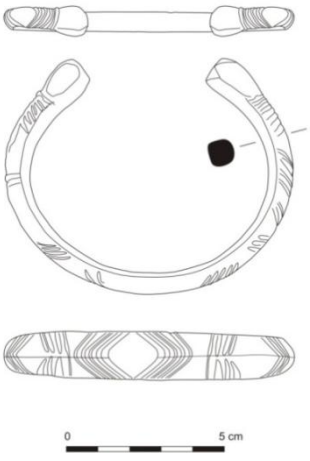
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

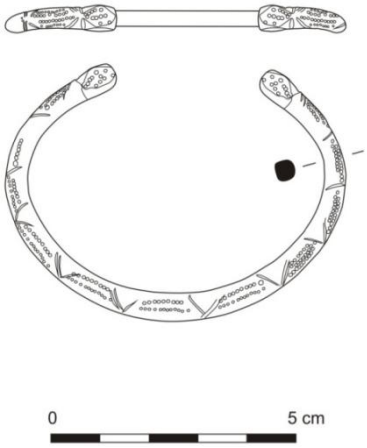
Tanım: Açık uçlu ve alt yüzü düzleştirilmiş, dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmı, kenarları yuvarlak dikdörtgen formunda kesilmiştir. Uçlar küt bir şekilde bitmektedir. Gövde ve uç kısım üzerinde nokta ve üzerinde kazıma çentiklerle bezemeler yapılmıştır. Baş kısmında yapılan göz motifleriyle yılanbaşına benzemektedir. Bileziğin gövde kısmının tam orta kısmı kalınlaştırılmıştır.

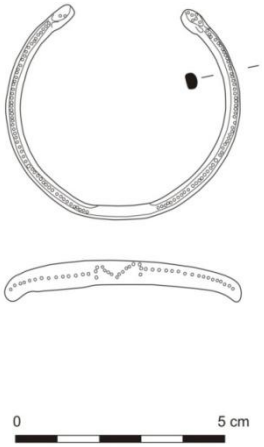
Katalog No: 41
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 44.1.76
Resim No: 59
Ölçüler: Çap: 8 cm, Kalınlık: 0.8 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uç kısmı, gövdeye oranla yassılaştırılmıştır. Baş kısmının kenarları yuvarlak dikdörtgen formundadır. Gövdenin bileğe bakan yüzü düzleştirilmiştir. Geriye kalan gövdenin sırt ve yan tarafları yuvarlak kesitli olup kazıma tekniği ile yapılmış hatlarla bezelidir. Bileziğin uç ve gövde kısmını birbirinden ayıran yarım daire şeklinde bir disk göze çarpmaktadır.

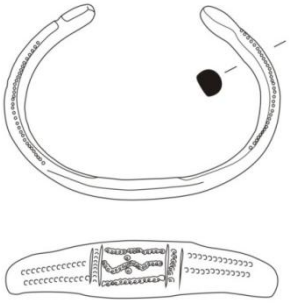
Katalog No: 42
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 44.2.76
Resim No: 60
Ölçüler: Çap: 8,4 cm, Kalınlık: 0.8 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Bileziğin uç kısmının kenarları yuvarlak yassı dikdörtgen formunda bezemesiz yapılmıştır. Gövdenin bileğe bakan yüzü düzleştirilmiştir. Balıksırtı biçimindeki gövde üzerinde Λ şeklinde kazıma tekniği ile yapılmış çizgilerle bezemeler bulunmaktadır.

Katalog No: 43
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 44.5.76
Resim No: 61
Ölçüler: Çap: 8 cm, Kalınlık: 0.8 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Bileziğin uç kısmının kenarları yuvarlatılmış kareye yakın formdadır. Bileziğin bileğe bakan alt yüzü hariç her tarafı nokta ve çentik bezemelerle süslüdür. Süslemeler kazıma tekniği ile yapılmıştır.

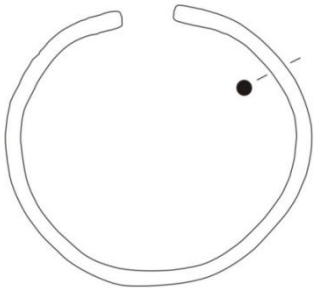
Katalog No: 44
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.113.82
Resim No: 62
Ölçüler: Çap: 5,9 cm, Kalınlık: 0.6 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Bileziğin uç kısmının kenarları yuvarlatılmış kareye yakın formdadır. Uç kısmı gövde ile uyum içindedir. Gövdenin üç yüzü üzerinde görülen nokta bezeme dizileri uç kısımlarda da devam eder. Bileziğin alt yüzü düz ve bezemesizdir. Bilezik gövdenin orta kısmında yassılaşır, burada noktalarla işlenmiş Λ şeklinde bezeme yer almaktadır.

Katalog No: 45
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.100.82
Resim No: 63
Ölçüler: Çap: 6 cm, Kalınlık: 0.6,5 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

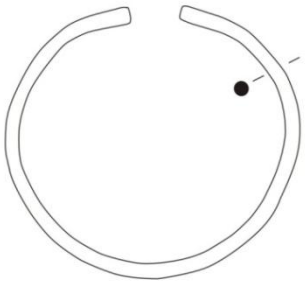
Tanım: Açık uçlu ve içte düz, dışta yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Bileziğin uç kısmının, kenarları yuvarlatılmış formdadır. Gövde ile uç kısmı kazıma tekniği ile yapılmış bir yivle birbirinden ayrılmıştır. Uç ve gövde arasında fazla bir kalınlık farkı yoktur. Fakat gövdenin orta kesimi yassılaştırılmıştır. Bir levha görüntüsü verilen bu kesimde gövde üzerinde gelen nokta ve çizgi bezemeler yapılmıştır.

Katalog No: 46
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.14.81
Resim No: 64
Ölçüler: Çap: 6,7 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Uç gövdenin devamı tarzındadır. Oldukça sade ve bezemesizdir.

Katalog No: 47

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 7.15.81

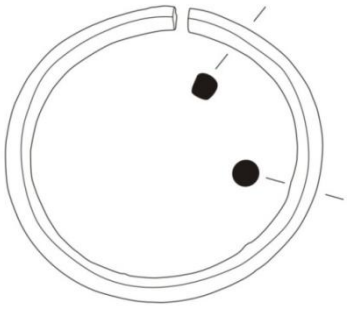
Resim No: 65

Ölçüler: Çap: 4,6 cm, Kalınlık: 0.5 cm.

Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

0 5 cm

Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Uç gövdenin devamı tarzındadır. Oldukça sade ve bezemesizdir.

Katalog No: 48

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 11.46.82

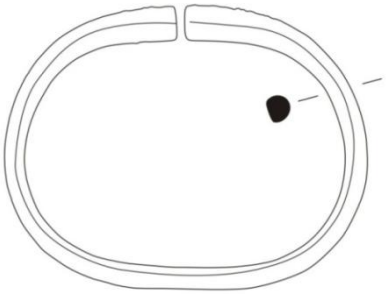
Resim No: 66

Ölçüler: Çap: 8 cm, Kalınlık: 0.7 cm.

Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

0 5 cm

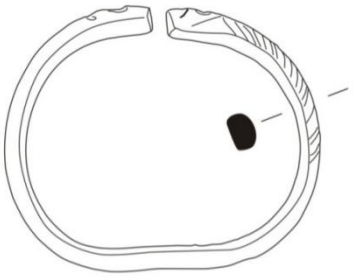
Tanım: Açık uçludur. Gövde kısmı yuvarlak, uca doğru dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar gövdenin devamı şeklindedir. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Halka formunda ve bezemesizdir.

Katalog No: 49
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.78.82
Resim No: 67
Ölçüler: Çap. 8 cm, Kalınlık: 0.7 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

Tanım: Açık uçludur. Gövde kısmı yuvarlak, uca doğru yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar gövdenin devamı şeklindedir. Uçlar küt tarzda bitmektedir. Halka formunda ve bezemesizdir.

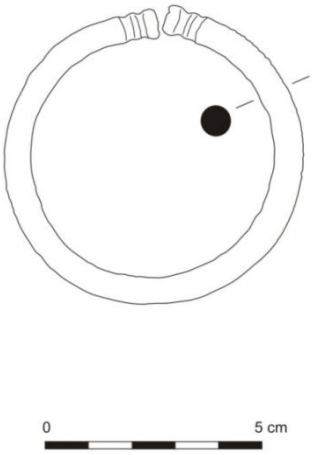
Katalog No: 50
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.107.82
Resim No: 68
Ölçüler: Çap: 6,7 cm, Kalınlık: 0.7 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

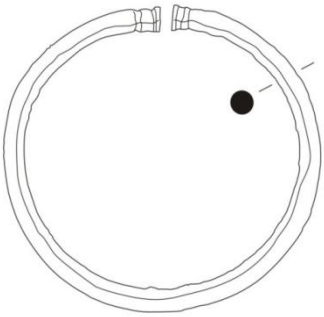
Tanım: Açık uçlu ve yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt olarak bitmekle beraber gövdenin devamı şeklindedir. Gövde içte düz, dışta basık yuvarlak yapılıdır. Kazıma çizgilerle sırt kısımlarında çeşitli bezemeler yapılmıştır.

Katalog No: 51
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 16.9.77
Resim No: 69
Ölçüler: Çap. 10,4 cm. Kalınlık: 0,8 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt olarak bitmektedir. Uçlar gövdenin devamı gibi yapılmıştır. Bilezik üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış çentik ve çizgi bezemeler mevcuttur.

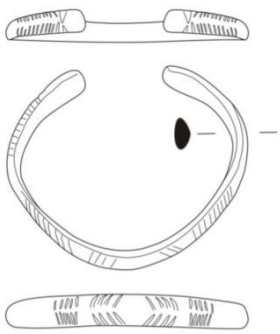
Katalog No: 52
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 31.1.82
Resim No: 70
Ölçüler: Çap. 7,2 cm, Kalınlık: 0.8 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt olarak bitmektedir. Uç kısmı iki yivle gövdeden ayrılmıştır. Üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 53
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 31.2.82
Resim No: 71
Ölçüler: Çap. 7,6 cm, Kalınlık: 0.7 cm.
Tip No: 6.1.3, Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik

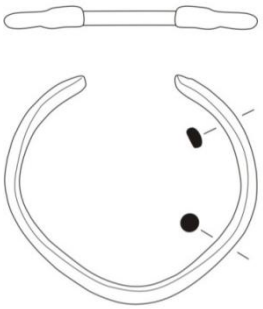
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar küt olarak bitmektedir. Alt yüzü hafif düzleştirilmiştir. Uç kısmı iki yivle gövdeden ayrılmıştır. Üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 54
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.8.81
Resim No: 72
Ölçüler: Çap: 6,3 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik

Tanım: Açık uçlu ve yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar bezemesiz olup yılanbaşı gibi sivriltilmiştir. Gövde üzerinde kazıma tekniği ile çentik bezemeler yapılmıştır. Bileziğin alt yüzü düz ve sadedir.

Katalog No: 55

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 30.7.82

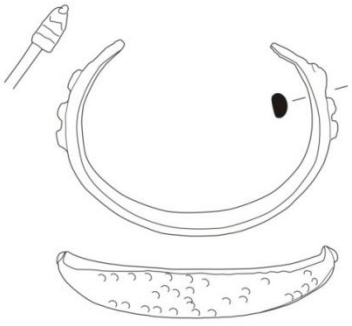
Resim No: 73

Ölçüler: Çap: 6 cm, Kalınlık: 0.5 cm.

Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik

Tanım: Açık uçludur. Uçlara doğru yassı gövdenin orta kısmında ise yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar bezemesiz olup yassı ve sivri formuyla yılanbaşı şekline yakındır. Bilezik üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 56

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 11.74.82

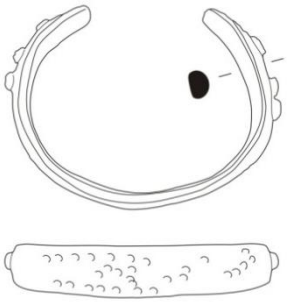
Resim No: 74

Ölçüler: Çap: 7,2 cm, Kalınlık: 0.5 cm.

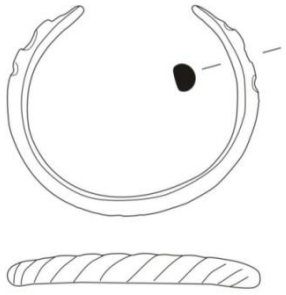
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik

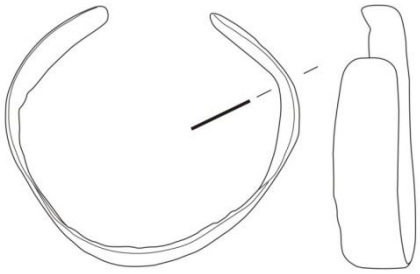
Tanım: Açık uçlu ve yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar ve gövdenin orta kesimi yassılaştırılmıştır. Bileziğin uç kısmına yakın üst yüzünde boğumlar halinde kabartma bezeme dikkat çekmektedir. Her iki tarafta bulunan bu süslemeler yassı uç kısımla bilezik gövdesi arasındadır. Bunun dışında bilezik gövdesi üzerinde de nokta şeklinde bezemeler görülmektedir.

Katalog No: 57
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.75.82
Resim No: 75
Ölçüler: Çap: 6,8 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar ve gövdenin orta kesimi yassılaştırılmıştır. Bileziğin uç kısmına yakın üst yüzünde boğumlar halinde kabartma bezeme dikkat çekmektedir. Her iki tarafta bulunan bu süslemeler yassı uç kısımla bilezik gövdesi arasındadır. Bunun dışında bilezik gövdesi üzerinde de nokta şeklinde bezemeler görülmektedir. Uç kısmı üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış çizgi bezemeler vardır.

Katalog No: 58
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.108.82
Resim No: 76
Ölçüler: Çap: 5,7 cm, Kalınlık: 0.5 cm.
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yassı kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Yassı uçlar inceltilmiştir. Bilezik gövdesi ile uç kısmı arasında kazıma ile yapılmış yumru şeklindeki bezemeler vardır. Gövdenin geri kalanında saç örgüsü şeklinde yapılan kazıma süslemeler görülmektedir. Gövde kısmının alt yüzü hariç diğer yüzler köşelidir.

Katalog No: 59
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.102.82
Resim No: 77
Ölçüler: Çap: 6,3 cm. Kalınlık: 0.3 cm.
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik

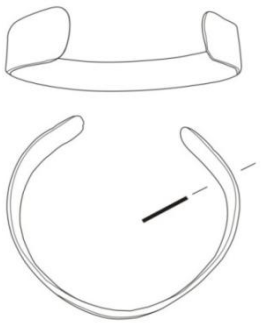
Tanım: Bilezik açık uçlu olup uçları yassı şekildedir. Dövme tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uçları yarım daire şeklinde bitiyor. İnce bir levha şeklinde olup bezemesizdir. Uçlarla birlikte gövde de yassı formdadır.

Katalog No: 60
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 44.8.76
Resim No: 78
Ölçüler: Çap: 6,5 cm. Kalınlık: 0.3 cm.
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik

Tanım: Açık uçlular yassı formdadır. Dövme tekniğiyle yapılmıştır. Kalın cidarlıdır. Bilezik uçları yarım daire şeklinde bitiyor. Üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 61

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 17.4.82

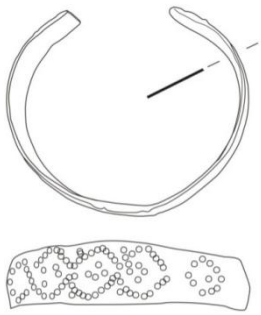
Resim No: 79

Ölçüler: Çap: 6 cm. Kalınlık: 0.3 cm.

Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik

Tanım: Bilezik aşırı korozyona uğramıştır. Bant formundaki bilezik, açık ve yassı uçludur. Dövme tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uçları yarım daire şeklinde bitiyor. Gövde üzerinde nokta şeklinde bezemeler var.

Katalog No: 62

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 11.98.82

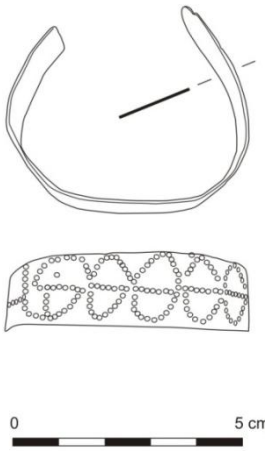
Resim No: 80

Ölçüler: Çap: 6 cm. Kalınlık: 0.3 cm.

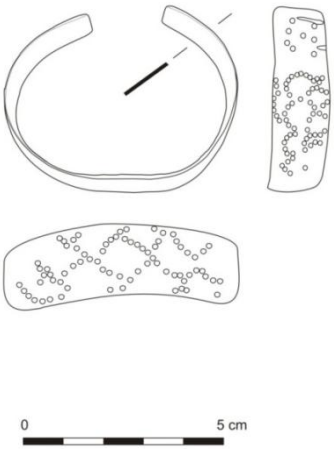
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik

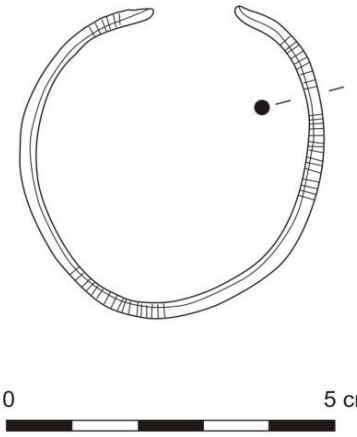
Tanım: Bilezik açık uçludur. Uçlar gövde ile birlikte yassılaştırılmıştır. Dövme tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uçlarının biri yarım daire diğeri ise küt şekilde bitmektedir. Gövde üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış nokta şeklinde bezemeler var.

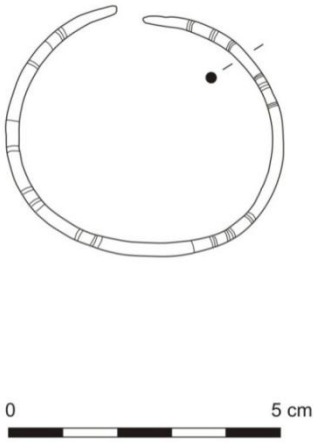
Katalog No: 63
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.103.82
Resim No: 81
Ölçüler: Çap: 5,5 cm. Kalınlık: 0.3 cm.
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik
Tanım: Açık uçludur. Uçlar gövde ile birlikte yassılaştırılmıştır. Dövme tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uçlarının biri yarım daire diğeri ise küt şekilde bitmektedir. Gövde üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış nokta şeklinde bezemeler görülmektedir. Bunlar içinde bileziğin uç kısımlarının üst yüzlerinde yer alan göz, burun ve baş hatlarının belirtildiği bezeme dikkat çekmektedir.

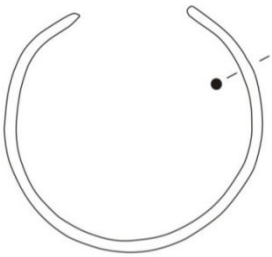
Katalog No: 64
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.97.82
Resim No: 82
Ölçüler: Çap. 6,2 cm. Kalınlık: 0.3 cm.
Tip No: 6.1.4, Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik
Tanım: Açık uçludur. Uçlar gövdenin devamı şeklinde olup yassı formdadır. Dövme tekniğiyle yapılmıştır. Bilezik uçlarının her ikisi de küt şekilde bitmektedir. Gövde üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış nokta şeklinde bezemeler görülmektedir. Bunlar içinde bileziğin uç kısımlarının üst yüzlerinde stilize bir yüz nokta bezemelerle belirtilmiştir.

Katalog No: 65
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.11.81
Resim No: 83
Ölçüler: Çap. 5,4 cm, Kalınlık: 0.4 cm.
Tip No: 6.1.5, Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde ince yapılıdır. Uçlar yassı ve sivriltilmiş formuyla yılanbaşı şeklinde yapılmıştır. Bilezik üzerinde halkalar şeklinde kazıma tekniği ile yapılmış bezemeler görülür.

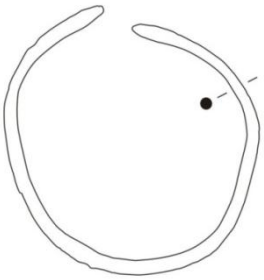
Katalog No: 66
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.12.81
Resim No: 84
Ölçüler: Çap. 5,2 cm, Kalınlık: 0.4 cm.
Tip No: 6.1.5, Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde ince yapılıdır. Uçlar sivriltilmiş formuyla yılanbaşı şeklini andırır. Bilezik üzerinde belli aralıklarla kazıma tekniği ile yapılmış halkalar şeklinde bezemeler görülür.

Katalog No: 67
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.13.81
Resim No: 85
Ölçüler: Çap. 5 cm, Kalınlık: 0.3 cm.
Tip No: 6.1.5, Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik

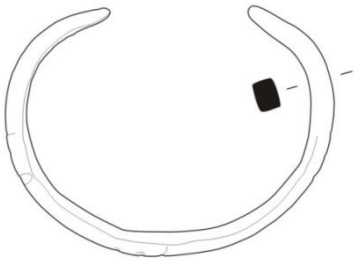
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Çapı ince olup kalın bir tel görünümdedir. Uçlar sivriltilmiştir. Üzerinde bezeme görülmeyen bilezik oldukça sadedir.

Katalog No: 68
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 7.13.86
Resim No: 86
Ölçüler: Çap. 5,2 cm, Kalınlık: 0.3 cm.
Tip No: 6.1.5, Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik

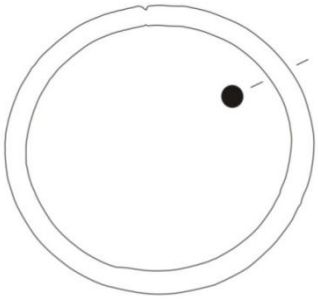
Tanım: Açık uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin çapı ince olup kalın bir tel görünümdedir. Uçlar sivriltilmiştir. Üzerinde bezeme görülmeyen bilezik oldukça sadedir.

Katalog No: 69
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 44.7.76
Resim No: 87
Ölçüler: Çap. 6,5 cm, Kalınlık: 0.6 cm.
Tip No: 6.1.5, Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik

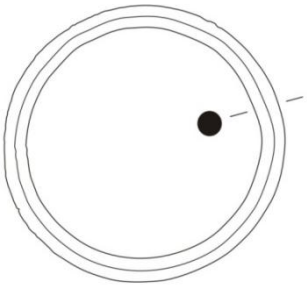
Tanım: Açık uçludur. Uçlara doğru yuvarlak, gövde kısmında ise dörtgen kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bileziğin uçları yassılaştırılmış ve sivriltilmiştir. Bu görünümüyle yılanbaşına benzemektedir. Üzerinde bezeme görülmeyen bilezik oldukça sadedir.

Katalog No: 70
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.47.82
Resim No: 88
Ölçüler: Çap. 7,5 cm. Kalınlık: 0.7 cm.
Tip No: 6.2.1, Kapalı Uçlu, Halka Bilezik

Tanım: Bilezik yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. İki ucu birleştirilmiştir. Oldukça basit ve bezemesiz yapılmıştır. Bu durumuyla kapı halklarını andırır.

Katalog No: 71

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 12.30.94

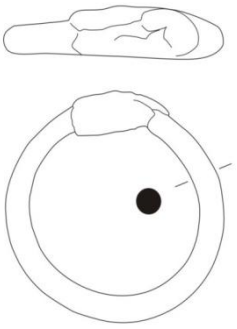
Resim No: 89

Ölçüler: Çap. 7 cm, Kalınlık: 0.7 cm.

Tip No: 6.2.1, Kapalı Uçlu, Halka Bilezik

Tanım: Bilezik içte ve dışta yuvarlak yan yüzlerde ise düz kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bunun yanında yan yüzleri düz kesilmiştir. Bileziğin iki ucu birleştirilmiş olup bezemesizdir.

Katalog No: 72

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 11.32.94

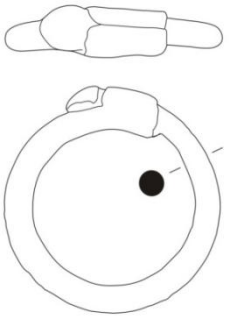
Resim No: 90

Ölçüler: Çap. 6 cm, Kalınlık: 0,7 cm.

Tip No: 6.2.2, Kapalı Uçlu, Uçları Kelepçeli Bilezik

Tanım: Kapalı uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bezemesizdir. Yılanbaşı şeklindeki uç, iki kanatlı küçük levhaların üst üste katlanmasıyla oluşturulmuş yuva şeklindeki diğer uca girmektedir.

Katalog No: 73

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 12.55.94

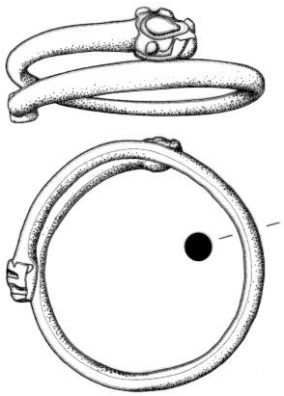
Resim No: 91

Ölçüler: Çap. 4,8 cm, Kalınlık: 0,5 cm.

Tip No: 6.2.2, Kapalı Uçlu, Uçları Kelepçeli Bilezik

Tanım: Kapalı uçlu ve yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bezemesizdir. Yılanbaşı şeklindeki uç, iki kanatlı küçük levhaların üst üste katlanmasıyla oluşturulmuş yuva şeklindeki diğer uca girmektedir.

Katalog No: 74

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 3.66.81

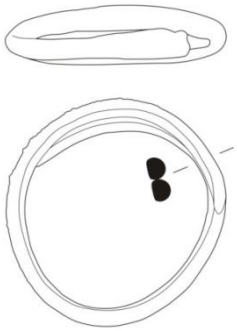
Resim No: 92

Ölçüler: Çap. 7,5 cm Kalınlık: 0.6,9 cm.

Tip No: 6.2.3, Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik

Tanım: Yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövdesi bezemesizdir. Ejder başı şeklindeki uçlar birbiri üzerine bindirilmiştir. Ejder başının detayları kazıma tekniği kullanılarak belirtilmiştir.

Katalog No: 75

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

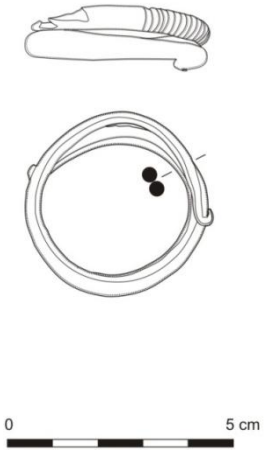
Müze Envanter No: 8.3.86

Resim No: 93

Ölçüler: Çap. 6,7 cm, Kalınlık: 0,6 cm.

Tip No: 6.2.3, Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik

Tanım: İçte düz dışta ise yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Bezemesizdir. Stilize yılanbaşı şeklindeki uçlar birbiri üzerine bindirilmiştir.

Katalog No: 76

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

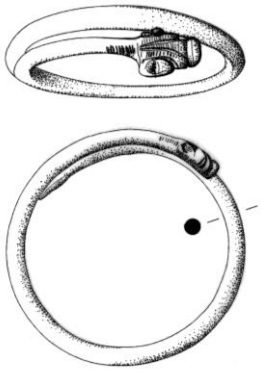
Müze Envanter No: 9.5.86

Resim No: 94

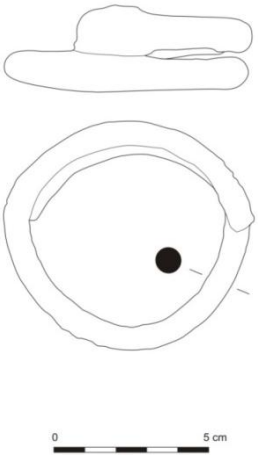
Ölçüler: Çap. 4,2 cm, Kalınlık: 0,5 cm.

Tip No: 6.2.3, Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik

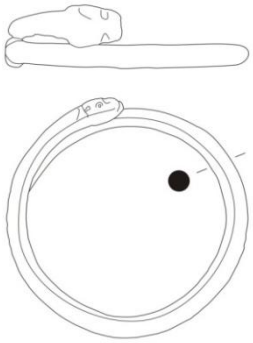
Tanım: Yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Gövde uca doğru incelmektedir. Uç kısımlar kanca şeklinde geriye doğru bükülmüştür. Gövde üzerinde boğum tarzında bezemeler yer almaktadır.

Katalog No: 77
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 11.8.82
Resim No: 95
Ölçüler: Çap. 7,8 cm. Kalınlık: 0.7 cm.
Tip No: 6.2.3, Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik
Tanım: Yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uç kısımlar kazıma tekniği ile yapılmış koçbaşı şeklinde bitmektedir. Burun kısmı küt olan koçbaşının üzerindeki boynuz ve kulaklar çentik bezemelerle gösterilmiştir. Bileziğin gövdesi üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 78
Adı: Bilezik
Cinsi: Bronz
Geliş Türü: Satın Alma
Müze Envanter No: 12.51.94
Resim No: 96
Ölçüler: Çap. 8,2 cm, Kalınlık: 0,9 cm.
Tip No: 6.2.3, Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik
Tanım: Aşırı korozyona uğramış. Bilezik yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar stilize yılanbaşı şeklindedir. Bileziğin gövdesi üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 79

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 12.52.94

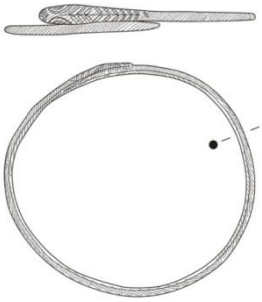
Resim No: 97

Ölçüler: Çap. 7,7 cm, Kalınlık: 0,7 cm.

Tip No: 6.2.3, Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik

Tanım: Bilezik yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlar yılanbaşı şeklinde bitmektedir. Yılanbaşlı uçlar üst üstte bindirilmiştir. Yılanların göz ve kafa detayları kazıma çizgilerle belirtilmiştir. Bileziğin gövdesi üzerinde bezeme yoktur.

Katalog No: 80

Adı: Bilezik

Cinsi: Bronz

Geliş Türü: Satın Alma

Müze Envanter No: 65.35.75

Resim No: 98

Ölçüler: Çap. 4 cm, Kalınlık: 0.3 cm.

Tip No: 6.2.3, Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik

Tanım: Çok ince yapılı olan bilezik yuvarlak kesitlidir. Döküm tekniğiyle yapılmıştır. Uçlardan biri stilize yılanbaşlı diğeri ise sivriltilmiş şekilde sona ermektedir. Uçlar üst üstte bindirilmiştir. Uç ve gövde üzerinde nokta ve çizgisel bezemeler kazıma tekniği ile yapılmıştır.

8.DEĞERLENDİRME

Van Müzesi'nde incelediğimiz bilezikler Urartu takı sanatı hakkında önemli veriler sunmaktadır. Müze; form, üslup ve maden çeşitliliği göz önüne alındığında zengin bir bilezik repertuarı içermektedir. Van Müzesi'nde incelenen bilezikler altın kaplama, gümüş ve çoğunluklu olarak bronzdan yapılmıştır. Çapları kabaca 3,5 cm ile 8 cm. arasında değişmektedir. Bilezikler genellikle yuvarlak kesitlidir. Bilezik yapımında hem döküm hem de dövme tekniği uygulanmıştır. Özellikle bronzun dövme tekniği kullanılarak inceltilmesi ya da yuvarlak bir tel veya levha haline getirilmesi ile bileziğin ana gövdesi oluşturulur. Bundan sonra başta kazıma yöntemi olmak üzere çeşitli tekniklerde bezenmiştir. Bu bilezikler üzerindeki detayların verilmesinde de en çok kazıma tekniğinden yararlanılmıştır.

Van Müzesi aslan başlı altın bileziğinde kaplama, telkari, granülasyon ve kazıma tekniklerini bir arada kullanılmıştır (Katalog No.17,Resim.35). Bu durum Urartu maden ustalarının maharetini göstermektedir. Bu aslan başlı bileziğin benzeri Karmir-Blur'da yapılan kazılar sonucunda ele geçmiştir. Bileziğin her iki ucu kükreyen aslan başı şeklindedir. Aslanın baş detayları ve arkaya doğru uzayan yeleleri kazıma tekniği ile belirtilmiştir[84] (Resim 17). Bunların dışında Aslan başlı bileziklerin bronzdan yapılmış olanlarına Iğdır[85] ve Adana Müzesi'nde de[86] rastlanılmaktadır. Bunun yanında kübik tarzdaki Aslan başlı örneklerin benzerlerine Assur ve Kuzeybatı İran da rastlanılmaktadır. Ziwiye'de ele geçen bir bilezik, karşılıklı birbirine kükreyen stilize aslan başlarıyla dekore edilmiştir. Ziwiye, Karmir Blur ve Van Müzesi aslan başlı bilezikleri alınlarındaki tipik at nalı şekli ile Urartu işçiliğini yansıtmaktadır.[87]

Urartular tarafından yoğun olarak kullanılan ejder başlı bilezikler derin kazıma tekniğiyle yapılan süslemelerle bezelidir. İncelenen ejder başlı bileziklerin (Katalog No.1-16,Resim.19-34) alın kısmında aslan başlı bileziklerde olduğu gibi at nalı şeklinde kazıma süslemeler göze çarpmaktadır. Bu tür bilezikler Iğdır[88], Erevan/Collubarium[89],

[84] Piotrovsky, 1969: 174, Plate 118.
[85] Barnett 1963, Lev.34 şek.4–7.
[86] Taşyürek 1975, Res. 3–4.
[87] Maxwell/Hyslop 1971, 209 vdd.
[88] Barnett 1963, Lev.34, Şek.4–7.

Patnos[90], Adilcevaz[91], Van /Altıntepe[92] ve Kalecik[93] gibi Urartu dönemi merkez ve nekropollerinden bilinmektedir. Ayrıca Adana [94], Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi[95], Malatya[96] ve Erzurum[97] Müzelerinin yanı sıra bazı özel koleksiyonlarda[98] ejder başlı Urartu bilezikleri görülür. Urartu'nun aksine Assur'da ejder başlı bilezikler fazla görülmez.

Yılanbaşı'nın bileziklere uyarlanmış en elverişli form olduğu ve Yakındoğu'da kullanılmış olan hayvan başlı bileziklerin de en erken tipi olduğu belirtilmiştir.[99] Urartularda yılanbaşlı bilezikler geniş bir kullanım sahası bulmuştur. Iğdır,[100] Dedeli,[101] Dilkaya,[102] Adilcevaz,[103] Erivan/Collubarium,[104] Van/Altıntepe,[105] gibi mezar ve yerleşimlerin yanında Adana,[106] Malatya[107] ve Erzurum[108] müzelerine dağılmış yılanbaşlı Urartu bilezikleri mevcuttur. Yine bazı özel koleksiyonlarda da bu tip bilezikler görmek mümkündür.[109]

İncelenen koçbaşlı bileziklerde (Katalog No.27-32,Resim.45-50) de kazıma tekniği kullanılmıştır. Van/Altıntepe kazılarında bulunmuş bronz koçbaşı örneğinde hayvanın yüzü üçgenimsi formda gösterilmiştir.[110]

Urartu bilezikleri arasında uçları birer hayvan başı şeklinde bitenler olduğu gibi uç kısmı küt, yassı ve sivri şekilde bitenler de mevcuttur (Katalog No.33-69,Resim.51-

---

[89] Raffaele Biscione, "Recent Urartian Discoveries In Armenia. The Columbarium Of Erevan", *SMEA 34*, 1994, Çiz. 5:1–3.
[90] Balkan 1964, 242.
[91] Öğün 1978, Lev. 31, 14.
[92] Özfırat 2005, 83 vdd.
[93] Çavuşoğlu-Biber 2008, 192, Çiz. 16-1-2.
[94] Tasyürek 1975, Res. 3–4.
[95] Günel 1988, Res.2-2a.
[96] Demircan 2009, Levha XIV a-b.
[97] Köse 2008, Levha. XCVIII b- XCIX b -CII a- CII b- CIV a- CIV b- CV a- CV b- CVII b- CXII a .
[98] Belli 2004, 172–174.
[99] Oscar White Muscarella, Bronze and Iron Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum of Art, New York, 1988, 36.
[100] Barnett, 1963, 180.
[101] Öğün, 1978, 666 vdd.
[102] Yerleşimin Urartu tabakalarında yılanbaşlı bronz bilezikler ele geçirilmiştir. Çilingiroğlu 1988, 233,vdd.
[103] Öğün 1978, Lev. 31,14.
[104] Biscione 1994, Çiz. 5:1–3.
[105] Gulan Ayaz, *Van /Altıntepe Urartu Nekropolü Takıları,* (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2006, Kat. No. 4–12.
[106] Tasyürek 1975, Res. 3–4.
[107] Demircan 2009, Levha XIII a –XIII b-XIV a.
[108] Köse 2008, Levha. XCI a- XCI b-XCII a- XCII b.
[109] Belli,2004. 172, 174.
[110] Ayaz 2006, 48.

87) Bileziklerde genellikle bileziğin üst yüzü bezemeli ve yuvarlak kesitli, bilekle temas eden alt yüzü düz ve bezemesizdir. Özellikle ucu küt tarzda olan ve bant şeklindeki bilezikler üzerinde çentik ve nokta bezemeler yer almaktadır (Katalog No.38-45.51, Resim.56-63.69). Bant bir bilezik üzerinde nokta bezemelerle yapılan stilistik yüz formu (Katalog No.63-64,Resim.81-82) Giyimli'de bulunan adak levhaları üzerindeki yüzlere benzemektedir.[111]

Bilezikler arasında bulunan bazı örneklerin uç kısmındaki yılanbaşları da yassı biçimde yapılmıştır (Katalog No.54,Resim.72). Burada yılanın göz ve burun çizgilerinin belirtildiği görülmektedir. Bileziğin dış kısmı yivlerle taranmıştır. Boyun kısmında ise yılanın pullu derisini andıran kazıma çizgilerle yapılan bezemeler yer alır.[112] Malatya Müzesi'nde üstünde boğumların olduğu yassı uçlu bilezik yer alır.[113] Yine stilize yılanbaşı şeklinde biten uçlara sahip sivri uçlu bileziklerin benzerlerine Erzurum[114] ve Malatya Müzeler'inde[115] rastlanılmaktadır.

Urartu kazılarında gövde kısmı boğumlu fakat uç kısımları ejderbaşlı, yılanbaşlı, küt ya da yassı şekilde diye nitelendirilecek bileziklere rastlanmıştır. Iğdır,[116] Patnos,[117] Erivan/ Collubarium,[118] ve Van Altıntepe'de[119] bulunan bilezikler üzerinde de boğumlar görülmektedir. Bunun yanında Adana Arkeoloji Müzesi'nde gümüş madeninden döküm tekniğiyle üretilmiş bir boğumlu bilezik bulunmaktadır.[120] Erzurum Müzesi'nde bronzdan yapılmış dört adet boğumlu bilezik Urartu dönemine tarihlendirilmiştir.[121] Malatya Müzesi'nde bulunan 3 üç adet bilezik de boğumlu grubuna dâhil edilebilir.[122] Bu tür bileziklerin genel özelliği bileziğin gövde kısmından uçlara doğru ince disk veya boncuk gibi yuvarlak formda boğumların kullanılmış olmasıdır.

Assur'da yaygın olarak görülen rozetli ve gövdesi bant formundaki bileziklere sadece Erzincan/Altıntepe'deki freskolar üzerinde yer alan sfenks'in bileği üzerinde

---

[111] Erzen 1974, 191 vdd.
[112] Belli 2004, 172- 174.
[113] Demircan 2009, Levha XI.
[114] Köse 2008, Ek 77 - Levha LXXVII a-b.
[115] Demircan 2009, Levha XVIII b, Levha XIX a.
[116] Barnett 1963, 180.
[117] Günel 1988, Res:2-2a.
[118] Biscione 1994, Çiz. 5:7.
[119] Ayaz 2006, 34 vdd.
[120] Taşyürek 1977,142.
[121] Köse 2008, 37 vdd.
[122] Demircan 2009, Levha XVII b, Levha XVI a, Levha XI b.

rastlanmaktadır. Van Müzesi'nde bulunan uç kısımları üst üstte bindirilmiş bileziklerin yakın benzerleri Assur tasvirli eserlerindeki figürlerin bileklerinden ziyade kollarında pazıbent şeklinde görmekteyiz. İncelediğimiz bilezikler içinde çapları 8 cm.nin üzerinde olan uçları üst üstte bindirilmiş örnekler pazıbent olarak kullanılmış olmalıdırlar. Bu tip bilezikler Toprakkale,[123] Van/ Altıntepe,[124] Erevan/Columbarium[125] ve Hasanlu IV[126] gibi merkezlerinin yanı sıra bazı özel koleksiyonlarda [127] görülmektedir. Van Müzesi'nde bulunan iki adet bilezik kelepçe tarzında birbirine bağlanmıştır. Bu tür bileziklerden Erzurum Müzesi'nde bir adet[128] bulunmaktadır.

Uçları yassı formda olan bilezikler Van Müzesi'nde bulunan Urartu metal bilezikleri içinde önemli bir grubu temsil etmektedir. Bu tip bileziklerden bazılarının uçları gövdenin devamı şeklindedir (Katalog No.59-64,Resim.77-82). Bant şeklindeki bu bileziklerin paraleline Kayalıdere Mezar A'da rastlanmıştır. Burada bulunan bant şeklindeki bileziklerden biri kırılmış diğeri sağlamdır.[129] Erzurum Müzesi'nde bir adet ortasında kaş yuvası olan bant şeklinde bronz bilezik bulunmaktadır. [130] Malatya Müzesi'nde, Urartu dönemine tarihlenen bezemesiz bir bant bilezik yer alır. [131] Bunun yanında Urartu tabakası olarak bilinen Hasanlu IV'te ele geçen bant şeklindeki bileziklerin iç ve dış yüzeyi yassı formdadır. Burada bilezikler çift sıra yatay çizgilerden oluşan bezemelerle süslenmiştir. Bezemeler içinde kareler ve nokta şeklinde deliklerle oluşturulan rozetler bulunmaktadır. Kenarlarda noktalı bir kenarlık ve üçgenler bulunmaktadır. Dış yüzeyin merkezinde balık kılçığı şeklinde bir desen vardır.[132]

Katalog'ta yer alan bileziklerin çoğunluğu satın alma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Bu nedenle bileziklerin tarihlenmesinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Urartulara ait en erken Urartu bilezik örnekleri Patnos yöresinden gelmektedir. Aznavurtepe tapınağının doğusundaki bir oda da bulunan Tanrı Haldi'ye sunu için konulan bronz bir bilezik ve Giriktepe'de ejder başlı gümüş ve bronz bilezikler

[123] Ralf- B. Wartke,"*Toprakkale",* Berlin, 1990, Lev. XXII: a.
[124] Ayaz 2006, Kat. No: 19–22.
[125] Biscione 1994, Çiz. 5:4.
[126] Muscarella 1988, 24–25.
[127] Belli 2004, 173.
[128] Köse 2008, Levha LXXIII a.
[129] Burney 1966, 110, Fig. 23.
[130] Köse 2008, 34 vdd. Lev. LXXII a.
[131] Demircan 2009, Levha XI a.
[132] Muscarella 1988, 32 vdd..

bulunmuştur.[133] Bu yerleşimler Urartu Kralı Minua dönemine (M.Ö. 810-787) tarihlenmektedir. Bunun dışında İran'da Gilan bölgesinde bulunan yazıtlı bakır bilezik üzerinde Argişti oğlu ibaresi geçmektedir. Bu bileziğin Urartu Krallarından II. Sarduri (M.Ö. 756-735) ya da II. Rusa (M.Ö.685-645) dönemine ait olduğu belirtilmiştir.[134]

Urartu takıları içinde bilezikler önemli bir yer tutar. Yurtiçi ve yurt dışında bulunan birçok müze ile özel koleksiyonlara dağılan Urartu bileziklerinin bu denli yoğun bulunması dikkat çekicidir. Urartu dönemine ait ister soylu ister halk mezarları olsun çoğu mezarda karşımıza çıkan çeşitli form ve bezemeye sahip bilezikler Urartu toplum yaşamında önemli bir yer tutmuş olmalıdır. Mezarlara konulan bilezikler, günlük yaşamda istifade edilen bir nesne olması yanında ölümden sonraki yaşamda da kullanılması gereken bir obje olarak görülmüş olmalıdır. Aslında birer süs eşyası işlevini gören bileziklerin tüm eski toplumlarda olduğu gibi Urartularda da beğenilme ve süslenme ihtiyacını karşıladığı söylenebilir. Bunun yanında bilezik uçlarının çeşitli mitolojik yaratık ve hayvan başlarıyla süslenmesi akıllara bu hayvanların dini koruyuculuğunu getirmektedir. Bunlardan aslan ve ejder'in Urartu tanrılarının kutsal hayvanı oldukları ifade edilmektedir.[135] Mitolojik simgeler Urartu Krallığı'nda güç ve egemenliği koruyucu ve pekiştirici unsurlar olarak kullanılmıştır.[136] Bilezikler Urartu toplumundaki sınıf farklarını göstermek için de kullanılmış olmalıdır. Halk mezarlarında daha basit işlemeli ve genellikle bronz bilezikler bulunur. Altın ve gümüş gibi madenlerden yapılmış bilezikler daha çok soylular tarafından kullanılmış olmalıdır. Yine seri halde karşılaşılan gümüş Urartu bileziklerinin ritüel gibi özel durumlar için üretildiği iddia edilmiştir.[137] Urartu metal kemerleri ve adak plakaları üzerindeki tasvirlerde sunu yapan kadın, erkek veya grifonların el bileklerinde bilezikler görülmektedir. Bütün bu verilerden altın ve gümüş bileziklerin dini veya krali törenlerde soylu kişilerce kullanıldığı sonucu çıkarılabilir.

---

[133] Balkan 1964, 237 vdd.

[134] Gilan bileziği üzerindeki yazıtta geçen Argişti adı Urartu Krallarından ya I.Argişti (M.Ö. 787-764) yada II .Argişti (M.Ö.714-685) ait olmalıdır. Bu durum Urartu tahtına geçen her iki Argişti'nin oğulları olan II. Sarduri yada II. Rusa dönemlerinden birine bileziğin tarihlendirilmesi fikrini doğurmuştur. Dalalian- Grekian 2004, 1 vdd.

[135] Belli 1998, 57.

[136] Belli, 1980, 31 vdd.

[137] Merhav 1991, 177 vdd.

Urartularda kadın ve erkeklerin ayrı bilezikler kullandıkları iddia edilmiştir. Bu iddialara göre kadınlar yılan, erkekler ise ejder başlı bilezik tercih etmiştir.[138] Yine ebatlarının küçüklüğü göz önüne alınarak çocukların bilezik kullandığı ile ilgili verilere Iğdır[139] ve Van/Altıntepe[140] nekropollerinde rastlanılmıştır.

Urartu'nun çekirdek bölgesini oluşturan Van Gölü çevresindeki Erken Demir Çağ yerleşim ve nekropollerin de yapılan kazılarda elde edilen arkeolojik bulgular maden işleme ve metal takı (demir) kullanımının Urartu öncesinde var olduğunu kanıtlamıştır.[141] Takı üretimi ve kullanımı Urartu devletinin ortaya çıkışıyla büyük bir ivme kazanmıştır. Gerek inhumasyon gerekse de kremasyon mezarlarda bileziklere rastlanılmıştır. Tüm bu veriler göz önünde bulundurulduğunda yaşamın çoğu alanında metali kullanan Urartu devleti ve toplumunda metalden yapılmış takılar içinde bileziklerin önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır.

[138] Dedeli I no'lu oda mezarda yatan erkek bileği üzerinde ejder, aynı mezarda yatan kadının üzerinde ise yılanbaşlı bronz bilezikler bulundu. Öğün 1973, 66 vdd.; Kohlmeyer 1991, 177 vdd.; Van/Kalecik Urartu nekropolündeki 21 no'lu oda Mezardaki bir erkek iskeletinin kol bileği üzerinde ejder başlı üç bilezik bulunmuştur. Çavuşoğlu-Biber 2008:192 vdd. Bu buluntular iddiaları destekler gibi görünmektedir. Ancak yine de böyle bir genelleme yapabilmek için yeterli değildir.

[139] Barnett 1963, 153vdd.

[140] Van/ Altıntepe nekropolü kazılarında çapları 3,8-4 cm, kalınlığı ise 0,4-0,5 mm arasında değişen ejder yılanbaşlı bilezikler çocuk bileziği olarak tanımlanmıştır. Ayaz 2006, Kat. No: 21–22.

[141] Belli-Konyar 2003, 35–78; Belli 2004, 230; Çilingiroğlu 1993, 469–491.

9. SONUÇ

Urartular başta bronz alaşımı olmak üzere maden işlemede ileri bir seviyeye ulaşmışlardır. Urartu madenciliğinin en iyi yansıması takılarda görülür. Çoğunluğu bronz olan takılar içinde bilezikler önemli bir grubu temsil etmektedir. Urartu bilezikleri genellikle dövme veya döküm tekniğinde yapılmıştır. Süslemeler ve ayrıntılarda ise kazıma tekniğinden yararlanılmıştır.

Bu çalışmada incelediğimiz Van Müzesi bilezikleri form ve üslup olarak Iğdır, Patnos, Erevan/Collubarium, Muş/Kayalıdere, Van/Altıntepe, Giriktepe, Toprakkale gibi Urartu merkez ve mezarlarında ele geçen bileziklerle paralel özellikler göstermektedir. İncelenen bilezikler üzerinde granülasyon, telkari ve kaplama (Varak) gibi kuyumculuk teknikleri görülür. Büyük bir çoğunluğu yuvarlak kesitlidir. Müzede incelenen örnekler içinde aslan, yılan ve koç figürlü uçlara sahip bilezikler önemli bir grubu oluşturmaktadır. Her ne kadar çap ve kalınlıkları değişse de Urartu hayvan başlı bileziklerinin çoğunluğu kazıma tekniği ile yapılmıştır. Bunun yanında bazı bileziklerin gerek uç kısımları gerekse gövde süslemeleri çizilerek gösterilmiştir. Yine alın kısımlarındaki at nalı motifi ve yüz hatlarının derin çizgilerle gösterilmesi çoğu bileziğin ortak özelliğidir. Özellikle uçları küt şekilde biten örneklerin uç kısımları sekizgen başlıklar formunda yapılmıştır. İncelenen bileziklerin diğer bir ortak özelliği çoğunun iç yüzünün bezemesiz ve düz olarak kesilmiş olmasıdır. Burada bileziği kullanan kişinin bileğine zarar verilmemesi amaçlanmış olmalıdır. Müzede incelenen bant şeklindeki bilezikler Assur'daki örneklerinin aksine açık uçlu ve üzerleri bezemelidir. Bu tür bilezikler üzerinde diğer bilezik türlerinde de karşımıza çıkan çentik, nokta ve çizgi bezemeler mevcuttur. Assur tipi bant şeklinde ortası rozetli bileziğin benzerine Urartu'da sadece Erzincan/ Altıntepe'de bulunan fresko üzerindeki sfenksin bileğinde rastlamaktayız. Boğumlu tiplerde ise boğum araları sık veya aralı bir şekilde genellikle iç yüzleri düz olarak yapılmışlardır. Urartu tasvirli sanatlarında görülen bilezikler genellikle başlık kısmı görülmeyen halka şeklindeki bileziklerdir. Bu tip forma sahip bilezikler Van Müzesi'nde mevcuttur.

Van Müzesi'nde incelediğimiz bilezikler Urartu takı sanatında bileziklerin form ve üslup bakımından ne kadar zengin olduğunun bir göstergesidir. Bu eserlerin büyük

çoğunluğu satın alma yoluyla müzeye alınmıştır. Uç kısımlarına göre gruplara ayrılan bileziklerin seri bir üretimin ürünü oldukları anlaşılmaktadır. Çoğu mezar buluntusu şeklinde günümüze ulaşan bilezikler Urartu toplumunda kadın, erkek, çocuk veya soylu ve halk ayırımı gözetilmeksizin tüm Urartu toplumu tarafından sevilerek kullanılmıştır.

10.KAYNAKÇA

AKURGAL, Ekrem, :*Anadolu Kültür Tarihi*, Ankara, (10. Baskı), 2000.

AYAZ, Gulan, :*Van /Altıntepe Urartu Nekropolü Takıları,* (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2006.

BALKAN, Kemal, :"Patnosta Keşfedilen Urartu Tapınağı ve Urartu Sarayı",*Atatürk Konferansları I,* 1964, 235 – 243.

BARNETT, R. D. :*'The Excavations of the British Museum at Toprak Kale Near Van*', Iraq,Vol.12,No.1 (Spring, 1950),pp.1-43.

BARNETT, R. D. :"The Urartian Cemetery at Igdyr ", *Anatolian Studies 13*, Ankara, 1963, 154-198.

BARNETT, R. D. :"*Assyrian Palace Reliefs in the BritishMuseum''* Oxford, 1974.

BELLİ, Oktay, :"Urartularda Totemcilik Sorunu ", *Anadolu Araştırmaları VII*, İstanbul, 1980, 29 - 41.

BELLİ, Oktay, :*Anzaf Kaleleri ve Urartu Tanrıları*, İstanbul. 1998.

BELLİ, Oktay; Konyar Erkan, :*Doğu Anadolu Bölgesinde Erken Demir Çağı Kale* ve Nekropolleri, İstanbul, 2003.

BELLİ, Oktay, :''Metal Bilezikler", *Urartu: Savaş ve Estetik*, İstanbul, 2004, 166 – 175.

BELLİ, Oktay, :"Yoncatepe Kalesi ve Mezarlığı", *Arkeo Atlas* 4, 2005, 100 – 101.

BERNBECK, Reinhard, :"Organizational Aspects of Bronze Production in Urartian", *Nâmeye Irân-e Bâstân, The International Journal of Ancient Iranian Studies*, Vol.3, No.2, Tahran, 2003-2004, 43–63.

BİBER, Hanifi – SEVİN, Veli, **– YALÇIN, Ünsal**; :"Technological and Archaeometallurgical Studies on the Urartian Sword and Daggers", *Ancient Mining in Turkey and The Eastern Mediterranean* (Ed. by: Ü. Yalçın, H. Özbal, A. G. Paşamehmetoğlu), Ankara, 2008, 149–175.

BİLGİ, Önder – ÖZBAL, Hadi – **YALÇIN, Ünsal,** : "Bakır-Tunç Döküm Sanatı'', *Anatolia,Cradle of Castings / Anadolu, Dökümün Beşiği* (Ed. Ö. Bilgi), İstanbul, 2004, 1–45.

BİSCİONE, Raffaele, :"Recent Urartian Discoveries In Armenia. The Columbarium Of Erevan", *Studio Micenei ed Ege-Anatolici 34*, 1994, 115–135.

BURNEY, C. A, :"Kayalıdere", *Anatolian Studies XVI*, London, 1966, 55 - 111.

CRAWFORD, V.E–HARPER,P. O -: *Assyrian Reliefs and Ivories*, New York. 1980.
PİTTMAN, H,

ÇAVUŞOĞLU, Rafet, :*Urartu Kemerleri,* (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum, 2002.

ÇAVUŞOĞLU, Rafet - BİBER, Hanifi, :"Van / Kalecik Urartu Gözlem Alanı ve Nekropolü", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi 120*, İstanbul, 2005, 17-28.

ÇAVUŞOĞLU, R.-BİBER, H.- BAŞAR F. :''2004-2007 Yılları Van- Kalecik Kazıları", XXX. Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara, 2008, 269-290.

ÇAVUŞOĞLU, R.- BİBER, H. :''Van-Kalecik Urartu Nekropolü Üzerine Bir Değerlendirme", E. Genç, D. Çelik (ed), *Aykut Çınaroğlu'na Armağan.* Ankara, 189-212, 2008.

ÇAVUŞOĞLU, Rafet, :"Urartu Takıları", *Urartu: Doğuda Değişim,* İstanbul, 2011,250-267.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan, :"Van - Dilkaya Höyüğü Kazısı", *IX. Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Ankara, 229 – 247, 1988.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan, :"Bir Urartu Kemer Parçası Üzerindeki Ziyafet Sahnesi", *Arkeoloji Dergisi*, Özel Sayı I, İzmir, 15 – 20, 1991.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan, : "Van - Dilkaya Höyüğü Kazıları Kapanış", *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1993, 469 – 491.

ÇİLİNGİROĞLU, Altan, : *Urartu Krallığı Tarihi ve Sanatı*, İzmir,1997.

DALALİAN, Tork – GREKİAN, Yervand, :''An Urartian Brancelet From Gilan'' *Iran and Caucasus.8.1 Brill*, Leiden, 2004,1-7.

DAMEN, Mark, :The Ancient Near East, Erişim: [http-www.usu.edu-markdamen-ANF- slides-m081_neoassyrians1.pdf.url], Erişim Tarihi: 01 Ocak 2011.

DEMİRCAN, Hamdiye, :*Malatya Müzesinde Yer Alan Bir Grup Urartu Tunç İğne ve Bilezikleri,* (Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2009.

ERGİNSOY, Ülker, :*İslam Maden Sanatının Gelişmesi,* İstanbul, 1978.

ERUZ, Fulya, :*Konuşan Maden: Tombak ve Gümüş Madeni Eserler Koleksiyonu*, İstanbul, 2003.

ERZEN, Afif, : "Giyimli Bronz Definesi ve Giyimli Kazısı", *Belleten XXXVIII / 150,* Ankara, 1974,191 – 213.

GİRGİNER, Serdar, : "Erzurum Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Urartu Adak Levhası", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi 2,* Erzurum, 29 – 42, 1995.

GÜNERİ, Semih, :"Doğu Anadolu'da Yeni Gözlemler", *Türk Arkeoloji Dergisi XXX*, Ankara, 149 – 197, 1992.

GÜNEL, Tüzin, : "Müzemizce Satın Alınan Bir Grup Urartu Çağı Süs Eşyası", *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1987 Yıllığı, 1988,* 38– 44.

KELLNER, Hans. J. :"Gedanken Zu Den Bronzen Blechvotıven In Urartu", *Archäologische Mitteilungen aus Iran 15*, Berlin, 79 – 95, 1982.

KOHLMEYER, Kay, :"Armlets", *Urartu. A Metalworking Center in the First Millenium B.C.E.*,(Yay.Haz.: Rivka Merhav), Jerusalem, 177-183, 1991

KÖSE, Osman Emre, : *Erzurum Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Urartu Dönemi'ne ait Madeni Bilezikler ve Pazıbentler*, (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008.

KÖROĞLU, G, :*Anadolu Uygarlıklarında Takı*, İstanbul, 2004.

MARYON, Herbert, :"Metal Working in the Ancient World", *AJA, Vol. 53,* No. 2, 1949, 93-125.

MERHAV, Rivka, :"*Urartu: A Metalworking Center in the First Millennium BCE*", Tel Aviv, 1991, 171.

MAXWELL - HYSLOP K. R. :*Western Asiatic Jewellery*, London. 1971.

MUSCARELLA, Oscar White, :''The Iron Age at Dinkha Tepe, Iran'', *Metropolitan Museum Journal, Vol. 9*, 1974.

MUSCARELLA, Oscar White, :*The Catalogue of Ivories from Hasanlu*, Iran, Philadelphia, 1980.

MUSCARELLA, Oscar White, :*Bronze and Iron Ancient Near Eastern Artifacts in the Metropolitan Museum of Art*, New York, 1988.

NEGAHBAN, Ezat O. : " Marlık: The Complete Excavation Report ", *The University of Museum University of Pennsylvania, Vol. 1,* 1996.

ÖĞÜN, Baki, :"Die Urartaischen Graeber in der Gegend von Adilcevaz und Patnos" *Proceedings of the X th International Congress of Classical Archaeology*, Ankara, 1973, 61 – 67.

ÖĞÜN, Baki, :"Urartu Halk Mezarları", *Cumhuriyetin 50.Yıldönümünü Anma Kitabı*, Ankara, 1974, 443 – 447.

ÖĞÜN, Baki, :"Urartu Halk Mezarları", *Cumhuriyetin 50.Yıldönümünü Anma Kitabı*, Ankara, 1974, 443 – 447.

ÖĞÜN, Baki, :"Die Urartaischen Bestattungsbrauche" ,Studien Zur Religion und Kultur Klenasiens Festschrift für F. K. Dörner II, Leiden,1978, 639 – 678.

ÖZFIRAT, Aynur, :"Altıntepe", *Arkeo Atlas 4*, İstanbul, 2005, 83.

ÖZGÜÇ, Tahsin, : *Altıntepe, Mimarlık Anıtları ve Duvar Resimleri*, TTK Yayınları, Ankara, 1966.

ÖZGÜÇ, Tahsin, :*Altıntepe II*, Ankara, 1969.

PİGOTT, Vincent C. : " Hasanlu' da Demir Kullanımının Ortaya Çıkışı ",*Expedition, The University of Museum Magazine of Archaeology and Anthropology, University of Pennsylvania, Vol.31*,1989.

PİOTROVSKY, Boris. B, :*The Ancient Civilization of Urartu*, Geneva, 1969.

RUDER A. – Rivka, MERHAV, :"Technologies of Production of Metal Artifacts in The Urartu Culture", (Ed. by: R. Merhav), *Urartu A Metalworking Center in The First Millennium B.C.E.* Jerusalem, 1991, 334–363.

SEİDL, Ursula, :*Bronzekunst Urartus*, Mainz am Rhein, 2004

SEVİN, Necla. A. :"Urartu Takı Sanatı", *Arkeo Atlas*, 4, İstanbul, 108 –109, 2005.

SEVİN, Veli, :"Urartu Oda Mezar Mimarisinin Kökeni Üzerine Bazı Gözlemler", *I.Anatolian Iron Ages Symposium, held in Izmir during 24th - 27th April, İzmir,* 35 – 55, İzmir, 1987.

SEVİN, Veli, :*Anadolu Arkeolojisi*, İstanbul, 1999.

SEVİN, Veli, :*Eski Anadolu ve Trakya, Başlangıçtan Pers Egemenliğine Kadar,* İstanbul, 2003.

SEVİN, Veli, :"Son Tunç/Erken Demir Çağı Van Bölgesi Kronolojisi-Kökenini arayan bir Devlet: Urartu", "*Belleten, C. LXVIII, Ağustos 2004, Sayı, 252'den Ayrıbasım",* Ankara–2005, TTK Basımevi, 355–400.

SEVİN, Veli -KAVAKLI, Ersin, :*Bir Erken Demir Çağı Nekropolü Van/Karagündüz,* İstanbul,1996.

SEVİN, V.- ÖZFIRAT, Aynur – KAVAKLI, Ersin :"1997 - 1998 Van - Altıntepe Urartu Nekropolü Kazıları", *21. Kazı Sonuçları Toplantısı I,* Ankara, 2000, 421 - 448

SEVİN, V. – ÖZFIRAT, A. – KAVAKLI, E :"1997–1999 Hakkâri Kazıları", *22. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt 1,* Ankara 2001, 2001, 356–358

TALAT, Hassan – ALİYAR, Ahmad. :" Haftavan IV (Iron II) Settlement Cemetery; NW- Iran, Azerbajian" , *Iranica Antiqua, Vol. XLIV,* 2009

TARHAN, Çağrı Murat, :*Urartu Maden Teknolojisi*, (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), , İzmir, 2009.

TAŞYÜREK, Orhan Aytuğ, :"Adana Bölge Müzesindeki Urartu Süs Eşyaları ve Delici Aletler", *Türk Arkeoloji Dergisi XXII/,* 1975, 141–150.

TÜRE, Altan – SAVAŞÇIN, M. Yılmaz, : *Kuyumculuğun Doğuşu*, İstanbul, 2000.

WARTKE, Ralf- B, :"*Toprakkale",* Berlin, 1990.

YOUNG, T - CUYLER Jr, : " Excavations at Godintepe: First Progress Report ", *The Royal Ontario Museum*, 1969.

11.ÖZET

Urartuların sahip oldukları bölgede maden kullanma geleneği Kalkolitik Çağ'a kadar uzanmaktadır. Bakır ve tuncun uzun süreli kullanımından sonra Erken Demir Çağ'da yoğun olarak demir kullanılmıştır. Ancak Urartu'nun krallık devrinin başlaması ile büyük çoğunluğu bronz üretimi olan dev bir metal endüstrisi ön plana çıkmıştır. Bronz'un kullanıldığı malzemelerin başında ise takılar gelmektedir. Bu takılar arasında bilezikler başta gelmektedir. Bilezikler bronz'un yanında altın, gümüş ve bakır madeninden genellikle döküm veya dövme tekniklerinde yapılmıştır. Çoğu mezar buluntusu olarak ele geçen Urartu bilezikleri çok çeşitli figür ve bezemelerle süslüdür. Bununla birlikte bileziklerin form ve kesitleri de farklıklılar göstermektedir. Tasvirli sanat eserleri ve arkeolojik araştırmalar Urartu toplumunda bileziklerin yoğun bir şekilde kullanıldığını kanıtlamaktadır. Urartu mezar bulgularına göre ejder başlı bileziklerin erkekler yılanbaşlı bileziklerin ise kadınlar tarafından kullanıldığı yönünde görüşler bulunmaktadır.

Çok sayıda Urartu eserini barındıran Van Müzesi'nde bulunan Urartu bileziklerinin gerek işleme gerekse de form bakımından çok çeşitli özelliklere sahip oldukları görülmüştür. Bileziklerin büyük çoğunluğu satın alma yolu ile müzeye kazandırılmıştır. Bilezik kesitleri genellikle yuvarlak formdadır. Bunun yanında yassı ve dikdörtgene yakın köşeleri yuvarlatılmış olanlarda mevcuttur. Bu bilezikler içinde Aslan, Ejder, Yılan ve Koç başı figürlü uçlara sahip bilezikler büyük çoğunluğu oluşturur. Yine uçları sivri, küt, yassı, üst üste bindirilmiş ve kelepçeli diye değişik tip bilezikler Urartu takı işleme sanatının yaratıcılığını gözler önüne sermektedir. Bunların yanında incelenen örneklerde gövdeleri boğumlu ve uçları kapalı halka şeklinde olan tiplerde vardır. Bilezikler üzerindeki bezemeler kazıma tekniği ile yapılmıştır. Örneği az olsa da, aslan başlı örnekte olduğu gibi bazı bileziklerde telkari, granülasyon ve kazıma tekniklerini bir arada görmek mümkündür.

Çalışmamızın konusu olan "Van Müzesi'ndeki Urartu Bilezikleri", Urartu toplumunun kullandığı bilezik tipolojisinin ne denli zengin olduğu konusunda da önemli bilgiler sunmaktadır.

12. SUMMARY

The Urartians' tradition of using mine in the region they own goes back to the Early Iron Age cultures. With the beginning of the kingdom period of Urartian iron density production in this period gave place to a huge metal production great majority of which was bronze production. Of the most important materials made of the produced bronze jewellery comes first. Of those ornaments bracelets are the leading as intensity. Besides bronze, bracelets were made of gold, silver and copper mine with the technics of casting or molten. Urartian bracelet most of which have been obtained as grave foundling are ornamented with numerious figure and patterns. Moreover form and fraction of the bracelets differ from each other. Descriptive art works and archaeological researches prove that in Urartian society bracelets were being used intensively. According to the Urartian grave foundlings dragon headed bracelets were being used by men and those snake headed were being used by women.

It has been observed that Urartian bracelets in Van Museum sheltering a large number of Urartian Works have a various of features in both embroider and in terms of form. A great number of the braceletes have been brought to the museum by purchasing. Bracelet fractions are generally in round form. Besides these there are flat anda akin to rectangular, rounded corner bracelets. Among these bracelets Lion, Dragon, Snake, Ram, headed figured with edges bracelets constitute the most majority. Again a varied type bracelets whose edges are sharp, blunt, flat, overlapped and handcuffed reveal the creativity of Urartian ornament handiwork art. In addition to them among examples that examined there are bracelet types whose shaft are joint and edges are like closed ring. The patterns on the bracelets were made by engraving method. On some bracelets like Gold Lion headed it is possible to see filigree, granulation, and engraving technics together. The Urartians bracelets in Van Museum provide significant information about the bracelets types the Urartian society used.

13.HARİTA VE RESİM LİSTESİ

Harita 1.Urartu Devleti'nin Sınırları (Sevin 2003, 194), Levha I.

Resim 1. İskit Tipi Bronz Okucu Kalıpları (Bilgi-Özbal-Yalçın 2004, 30), Levha II.

Resim 2. Demir Çağ Fibula Döküm Kalıp Örneği (Bilgi-Özbal-Yalçın 2004, 31), Levha II.

Resim 3. II. Assurnasırpal ve bir Saray Görevlisi/ Hadım ve Bilezik Detayı (Barnett 1974, Plate. II), Levha III.

Resim 4. Nimrud Kuzeybatı Sarayı Kabartması Dölleme Sahnesindeki Grifon ve Bilezik Detayı (Crawford, V. E. - Harper, P. O. - Pittman, H. 1980, Fig.14.), Levha III.

Resim 5. Assur Bileziği (Damen Mark, Fig. M8-51), Levha IV.

Resim 6. Zincirli'den bir yemek sahnesi ve Bilezik Detayı (Akurgal 2000, 224), Levha IV.

Resim 7. Maraş Mezar Steli ve Bilezik Detayı (Akurgal 2000, 205,Resim. 147), Levha V.

Resim 8. İvriz Kabartması ve Bilezik Detayı (Akurgal 2000, 200,Resim. 132.), Levha V.

Resim 9. Adilcevaz Tanrı Teişeba Kabartması (Van Müzesi 2011), Levha. VI.

Resim 10. Adilcevaz Tanrı Teişeba Kabartması Bilezik Detayı (Van Müzesi 2011), Levha. VI.

Resim 11. Karmir- Blur Tanrı Heykelciği ve Bilezik Detayı (Piotrovsky 1967, Plate: 15), Levha. VII.

Resim 12.Toprakkale Hadım Heykelciği ve Bilezik Detayı (Piotrovsky 1967, Plate: 12), Levha. VII.

Resim 13. Altıntepe Fildişi Plaka ve Bilezik Detayı (Özgüç 1969, Resim:36-37), Levha. VIII.

Resim 14.Toprakkale Fildişi Plaka ve Bilezik Detayı (Barnett 1950, Plate XV) , Levha. VIII.

Resim 15. Erzincan/Altıntepe Duvar Resmi ve Bilezik Detayı (Özgüç 1966, Resim.18), Levha. IX.

Resim 16. Erzincan/Altıntepe Duvar Resmi (Özgüç 1966, Resim.18), Levha. IX.

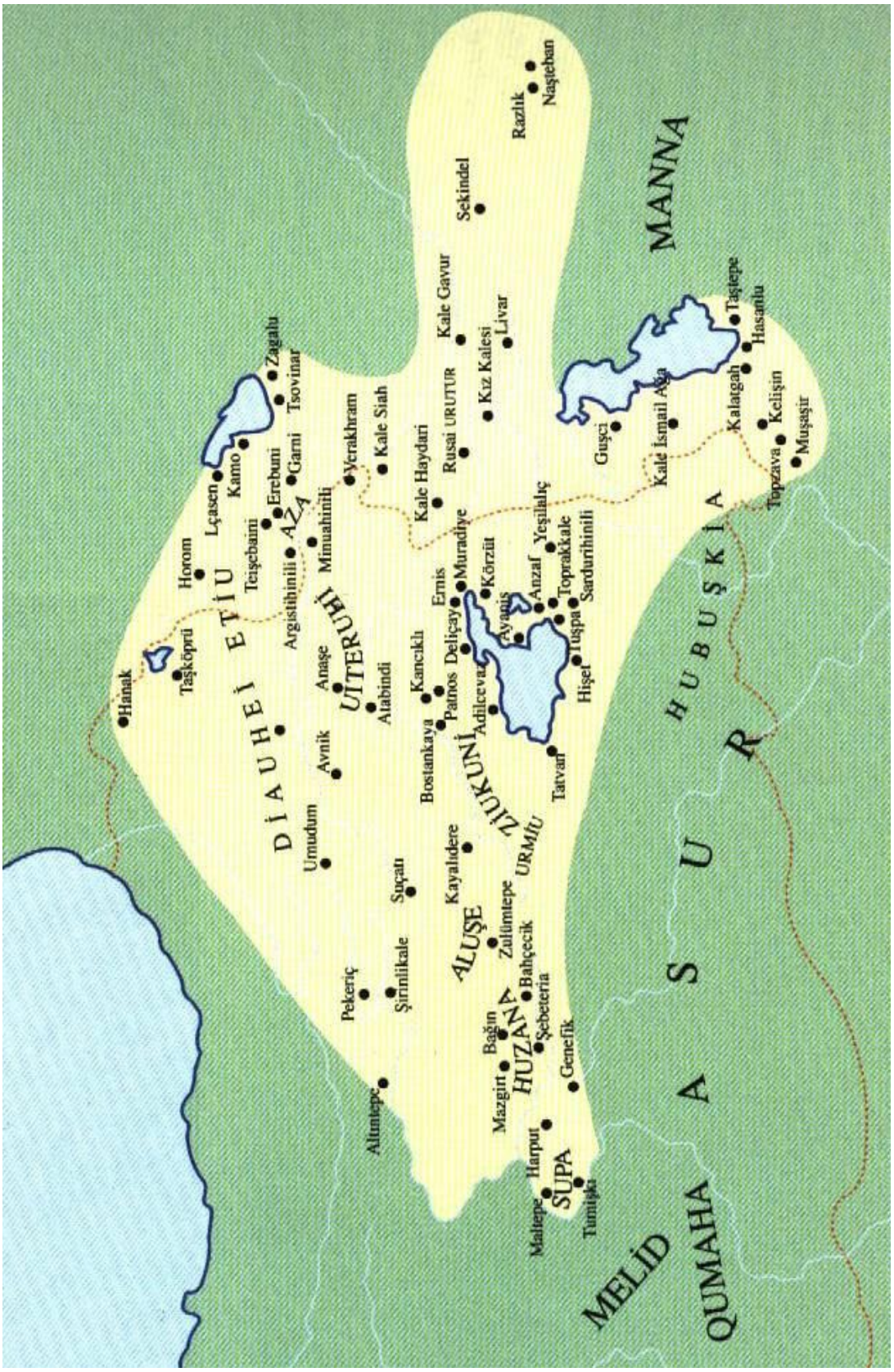
Resim 17. Karmir-Blur'dan Aslan Başlı Bilezik (Piotrovsky 1969, 174, Plate 118), Levha. X.
Resim 18. Gilan Yazıtlı Urartu Bileziği (Dalalian-Grekian 2004, Figüre. 1), Levha. X.
Resim 19. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XI.
Resim 20. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XI.
Resim 21. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XII.
Resim 22. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XII.
Resim 23. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XIII.
Resim 24. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XIII.
Resim 25. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XIV.
Resim 26. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XIV.
Resim 27. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XV.
Resim 28. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XV.
Resim 29. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik**,** Levha XVI.
Resim 30. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik, Levha XVI.
Resim 31. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik**,** Levha XVII.
Resim 32. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik**,** Levha XVII.
Resim 33. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik**,** Levha XVIII.
Resim 34. Açık Uçlu, Ejder Başlı Bilezik**,** Levha XVIII.
Resim 35. Açık Uçlu, Aslan Başlı Bilezik**,** Levha XIX.
Resim 36. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik**,** Levha XIX.
Resim 37. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik**,** Levha XX.
Resim 38. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik**,** Levha XX.
Resim 39. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik**,** Levha XXI.
Resim 40. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik**,** Levha XXI.
Resim 41. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik, Levha XXII.
Resim 42. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik, Levha XXII.
Resim 43. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik, Levha XXIII.
Resim 44. Açık Uçlu, Yılan Başlı Bilezik, Levha XXIII.
Resim 45. Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik, Levha XXIV.
Resim 46. Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik, Levha XXIV.
Resim 47. Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik, Levha XXV.
Resim 48. Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik, Levha XXV.
Resim 49. Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik, Levha XXVI.

Resim 50. Açık Uçlu, Koç Başlı Bilezik, Levha XXVI.
Resim 51. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXVII.
Resim 52. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXVII.
Resim 53. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXVIII.
Resim 54. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXVIII.
Resim 55. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXIX.
Resim 56. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXIX.
Resim 57. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXX.
Resim 58. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXX.
Resim 59. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik ve Detayı, Levha XXXI.
Resim 60. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik ve Detayı, Levha XXXI.
Resim 61. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik ve Detayı, Levha XXXII.
Resim 62. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik ve Detayı, Levha XXXII.
Resim 63. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik ve Detayı, Levha XXXIII.
Resim 64. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXXIII.
Resim 65. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXXIV.
Resim 66. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXXIV.
Resim 67. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXXV.
Resim 68. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXXV.
Resim 69. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik ve Detayı, Levha XXXVI.
Resim 70. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXXVI.
Resim 71. Açık Uçlu, Uçları Küt Bilezik, Levha XXXVII.
Resim 72. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik ve Detayı, Levha XXXVII.
Resim 73. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik, Levha XXXVIII.
Resim 74. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik ve Detayı, Levha XXXVIII.
Resim 75. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik ve Detayı, Levha XXXIX.
Resim 76. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik ve Detayı, Levha XXXIX.
Resim 77. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik, Levha XL.
Resim 78. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik, Levha XL.
Resim 79. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik , Levha XLI.
Resim 80. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik ve Detayı, Levha XLI.
Resim 81. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik ve Detayı, Levha XLII.
Resim 82. Açık Uçlu, Uçları Yassı Bilezik ve Detayı, Levha XLII.
Resim 83. Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik, Levha XLIII.

Resim 84. Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik, Levha XLIII.
Resim 85. Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik, Levha XLIV.
Resim 86. Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik, Levha XLIV.
Resim 87. Açık Uçlu, Uçları Sivri Bilezik, Levha XLV.
Resim 88. Kapalı Uçlu, Halka Şeklindeki Bilezik, Levha XLV.
Resim 89. Kapalı Uçlu, Halka Şeklindeki Bilezik, Levha XLVI.
Resim 90. Kapalı Uçlu, Uçları Kelepçeli Bilezik, Levha XLVI.
Resim 91. Kapalı Uçlu, Uçları Kelepçeli Bilezik, Levha XLVII.
Resim 92. Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik, Levha XLVII.
Resim 93. Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik, Levha XLVIII.
Resim 94. Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik, Levha XLVIII.
Resim 95. Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik, Levha XLIX.
Resim 96. Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik, Levha XLIX.
Resim 97. Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik, Levha. L
Resim 98. Kapalı Uçlu, Uçları Üst Üstte Bindirilmiş Bilezik, Levha. L

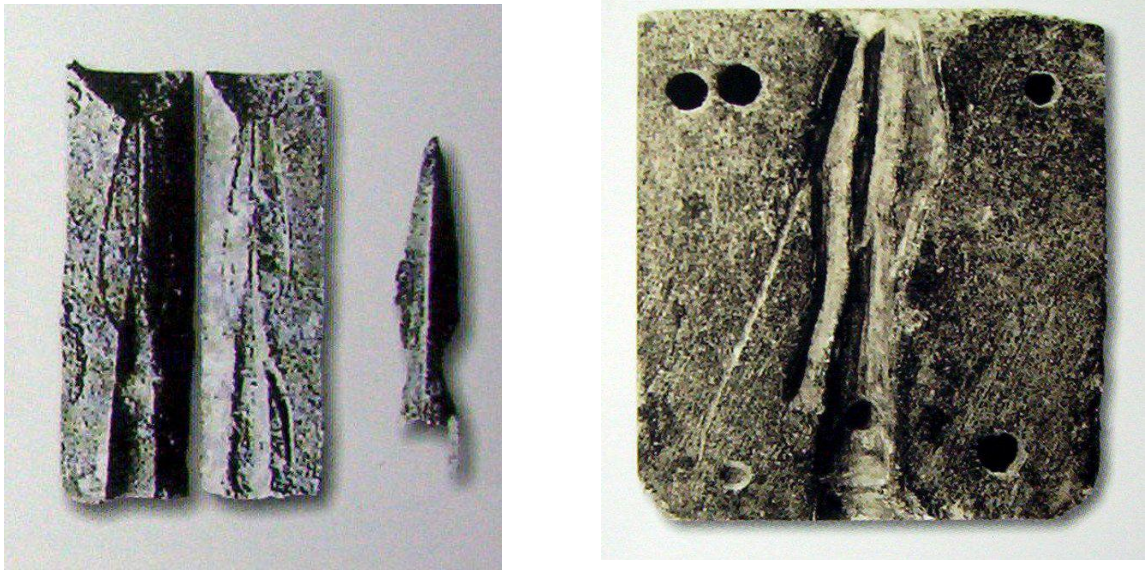
4.LEVHALAR

LEVHA I

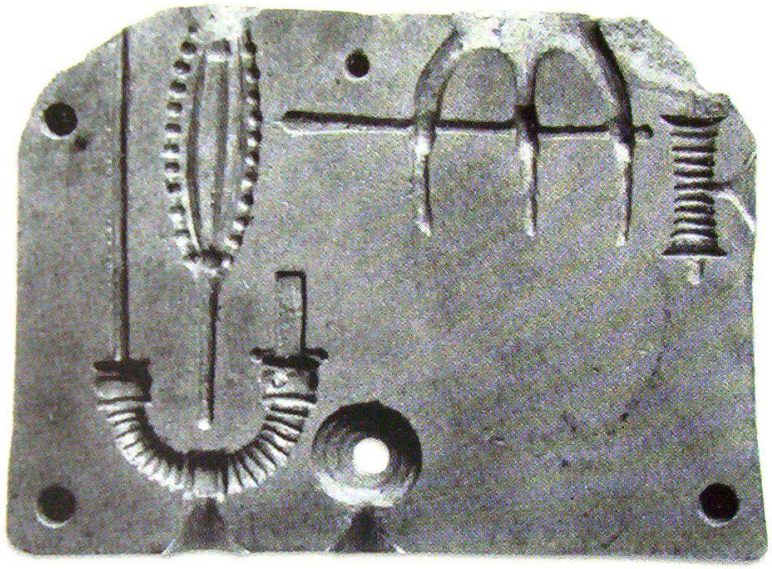

Harita 1

LEVHA II

Resim 1

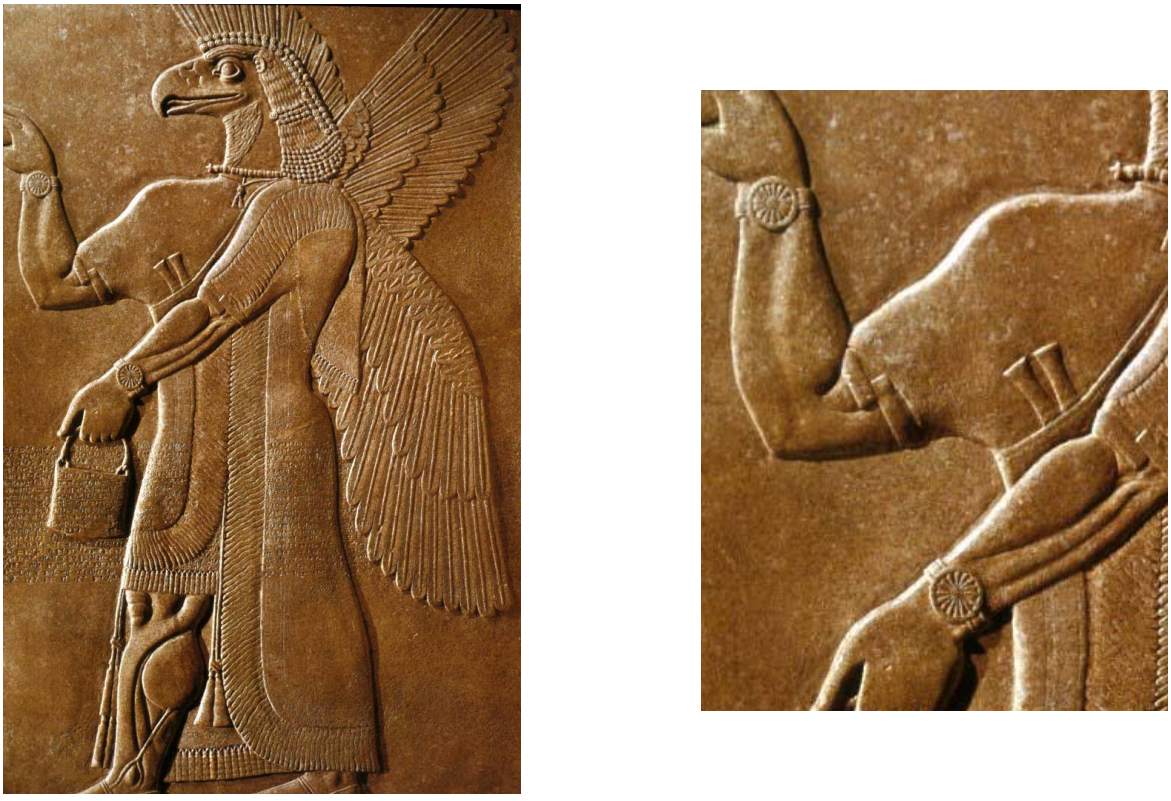

Resim 2

LEVHA III

Resim 3

Resim 4

LEVHA IV

Resim 5

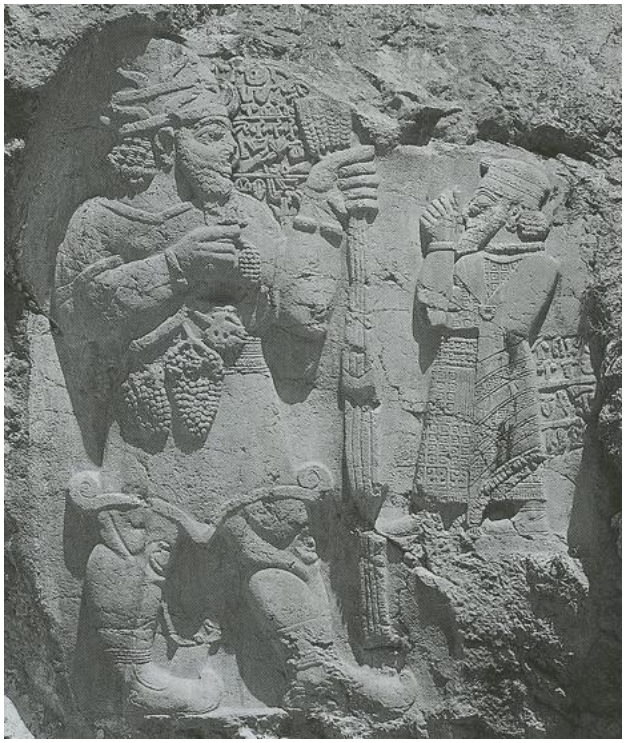
Resim 6

LEVHA V

Resim 7

Resim 8

LEVHA VI

Resim 9

Resim 10

LEVHA VII

Resim 11

Resim 12

LEVHA VIII

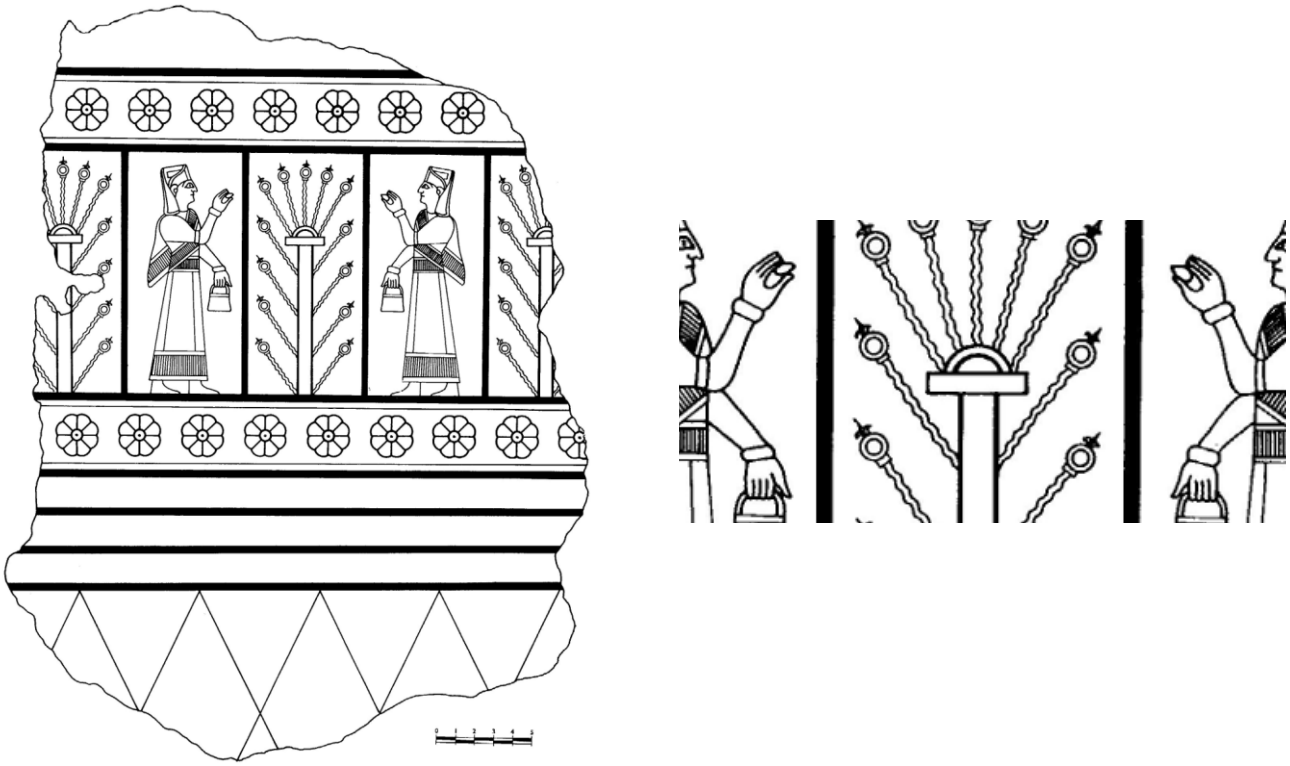
Resim 13

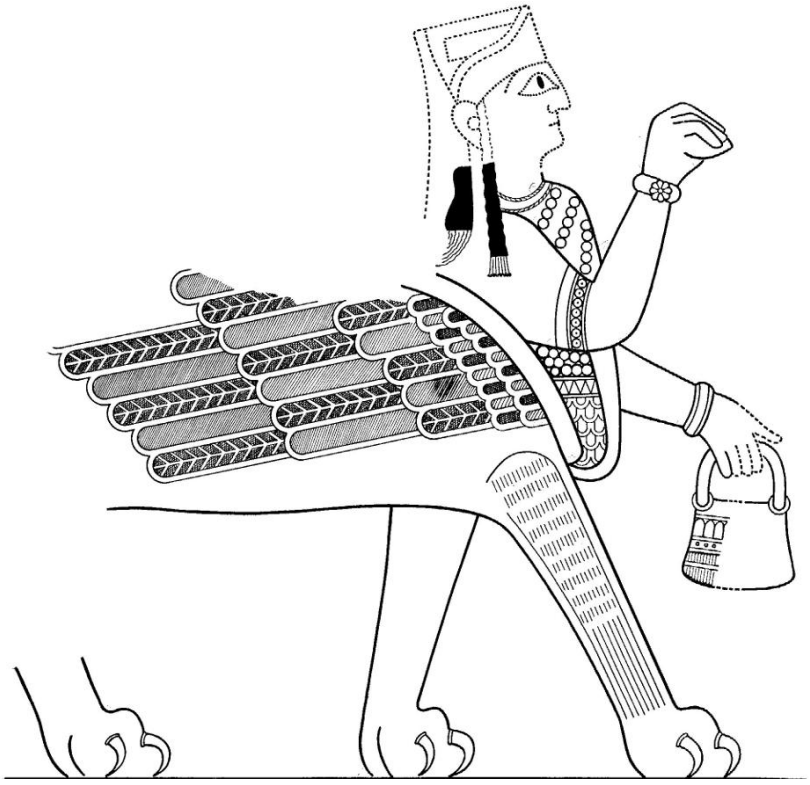

Resim 14

LEVHA IX

Resim 15

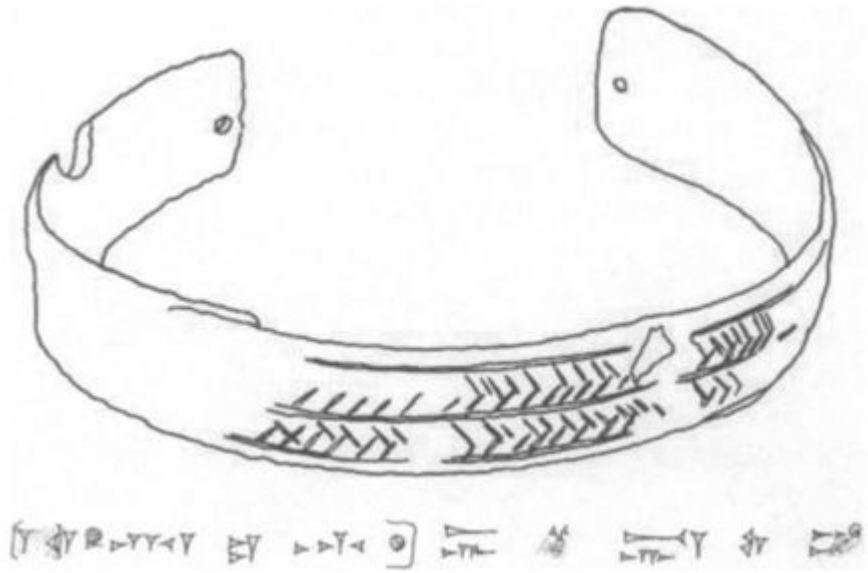

Resim 16

LEVHA X

Resim 17

Resim 18

LEVHA XI

Resim 19

Resim 20

LEVHA XII

Resim 21

Resim 22

LEVHA XIII

Resim 23

Resim 24

LEVHA XIV

Resim 25

Resim 26

LEVHA XV

Resim 27

Resim 28

LEVHA XVI

Resim 29

Resim 30

LEVHA XVII

Resim 31

Resim 32

LEVHA XVIII

Resim 33

Resim 34

LEVHA XIX

Resim 35

Resim 36

LEVHA XX

Resim 37

Resim 38

LEVHA XXI

Resim 39

Resim 40

LEVHA XXII

Resim 41

Resim 42

LEVHA XXIII

Resim 43

Resim.44

LEVHA XXIV

Resim.45

Resim 46

LEVHA XXV

Resim 47

Resim 48

LEVHA XXVI

Resim 49

Resim 50

LEVHA XXVII

Resim 51

Resim 52

LEVHA XXVIII

Resim 53

Resim 54

LEVHA XXIX

Resim 55

Resim 56

LEVHA XXX

Resim 57

Resim 58

LEVHA XXXI

Resim 59

Resim 60

LEVHA XXXII

Resim 61

Resim 62

LEVHA XXXIII

Resim 63

Resim 64

LEVHA XXXIV

Resim 65

Resim 66

LEVHA XXXV

Resim 67

Resim 68

LEVHA XXXVI

Resim 69

Resim 70

LEVHA XXXVII

Resim 71

Resim 72

LEVHA XXXVIII

Resim 73

Resim 74

LEVHA XXXIX

Resim 75

Resim 76

LEVHA XL

Resim 77

Resim 78

LEVHA XLI

Resim 79

Resim 80

LEVHA XLII

Resim 81

Resim 82

LEVHA XLIII

Resim 83

Resim 84

LEVHA XLIV

Resim 85

Resim 86

LEVHA XLV

Resim 87

Resim 88

LEVHA XLVI

Resim 89

Resim 90

LEVHA XLVII

Resim 91

Resim 92

LEVHA XLVIII

Resim 93

Resim 94

LEVHA XLIX

Resim 95

Resim 96

LEVHA L

Resim 97

Resim 98